

HERMANN BANG

A PINCÉR

(Két novella.)

Fordította: Pajzs Elemér.

Ára 1.40 korona

A TEVAN-KONYVTAR EDDIG MEGJELENT FÜZETEI:

(Egyes száma 60, kettős száma 80, hármas száma 1 kor.
ötös száma 1.40, hatos száma 1.60 K-ért kapható.)

1. Forei Á.: Korunk kulturtörekvései. Ford. Dr. Fülöp Zs.
- 2-5. Karinthy Frigyes: Együgyü Lexikon.
- 6-7. H. de Balzac: Gobseck. Fordította Aranyossy Pál.
8. Casanova: Szerelmi kalandok. Fordította Révész Andor.
9. Wedekind: Haláltánc. Fordította Karinthy Frigyes.
10. Schnitzler A.: A hűtlen feleség. Ford. Franyó Zoltán.
- 11-12. Bán Ferenc: Uj Isten. (Novellák.)
13. H. A. Giles: Kinai tündérregék. Ford. Zoltán Vilmos.
- 14-15. Ady Endre: Muskétás tanár ur. (Novellák.)
- 16-18. Tristan Bernard: A csendes férj. (Regény.)
Fordította Kosztolányi Dezső.
- 19-20. Nagy Lajos: A szobalány. (Novellák.)
- 21-25. Major Henrik Panoptikuma. (Írók karrikaturái.)
- 26-28. Henri Murger: Bohémélet. (Regény.)
Fordította Aranyossy Pál.
29. Zsoldos Benő: Angol poéták. (Antologia.)
30. Láncki Jenő: Vallás és kapitalizmus.
- 31-32. Emile Verhaeren: Rembrandt van Ryn.
Fordította Aranyossy Pál.
33. Csáth Géza: Muzsikusok. (Novellák.)
- 34-35. Kosztolányi Dezső: Mécs.
36. Johanna von der Nahmer: Hetéra levelek. Ford. Nil.
37. Brázay Emil: Sörnsen Dóra, a szeretőm. (Novellák.)
38. Casanova: Szerelmi kalandok II. Ford. Révész Andor.
- 39-40. Claude Farrère: Ópium. Fordította Szatmári Jenő.
- 41-43. Lakatos László: Egy pestileány története. (Regény.)
44. Ifj. Hegedüs Sándor: Hanna.
45. G. Flaubert: Irgalmas Szent Julián legendája.
- 46-47. Anatole France: A sovány kandur. (Regény.)
- 48-49. Kaffka Margit: Szent Ildefonso bálja. (Novellák.)
50. Juhász Gyula: Uj versek.
- 51-55. Heinrich Mann: Ronda tanár ur. (Regény.)
Fordította Kosztolányi Dezső.
- 56-57. Révész Béla: Szemtől-szembe. (Novellák.)

Folytatás a hátsó boríték belső oldalán

HERMANN BANG
A PINCÉR

(KÉT NOVELLA)

FORDITOTTA
PAJZS ELEMÉR

1917

TEVAN-KIADÁS BÉKÉSCSABA

821.113-3
B26.

821.113.4-32=511.141

923333N

Consolidated Journals
Biblioteka Judoakadémia
"Göteborgi Könyvtár"

TEVAN ADOLF KÖNYVNYOMDÁJA BÉKÉSCSABA

E1/B26

A pincér.

Pander Ferenc anyja pénzért mosott. Az ura asztalos volt és halálra itta magát.

Talán nem is ez az asztalos volt Ferenc apja. Madame Pander néha feltört tenyerébe vette Ferenc kezeckéit, szertefeszítgette feltűnően nyulánk ujjait és megcsodálta enyhén rózsásra színezett, ivalaku körmeit. S ilyenkor azt mondta madame Pander, ilyenek voltak az Ő ujjai, az Ő körmei.

Az asztalosról nem igen beszélt.

Ferenc nyilván törvénytelen gyerek volt. Elpuhult és csiklandós, azt mondják, a szerelem gyermekei ilyenek szoktak lenni. A Kisgát-utcában lakó fiuk közül senki se volt oly finomérzésű, mint ő.

A gyerekek „szüziké“-nek hitták. Az osztály élcfaragója nevezte el így, mikor az ingyenskola az Elbében fürdött, mert Ferenc teste villogóan fehér és törékeny volt. A név rajta is ragadt.

Fényesen illett rá. Ferenc sohasem játszott, nem beszélt csunyákat, nem is dohányzott. Isten tudja, mit művelt voltaképen. Mikor a többi gyerekek a Kisgát-utca kapui előtt golyóztak, vagy karikáztak, ő sohase volt látható. De otthon, a padlásszobában se. Pander

mama tisztára kétségbeesetten üldögélt esténként, mert órákig kellett várnia Ferenc hazatértére.

— Hol voltál már megint Franci?

— Sehol.

— Sohase foglalkozol semmivel!

— Kaptál valamit a konzulnétól?

— Bizony kaptam, még pedig finom valamit. Tegnap társaság volt náluk.

Madame Pander kivette a sütőből a tányérral leborított pástétomot. Ferenc hozzálátott; mint egy gourmand, csettintgetett evés közben a nyelvével.

— Champignon — mondta. Szivesen ette a hulladékokat, mikkel anyját a „finom házakban“, ahol mosni szokott, megajándékozták. Buzgón érdeklődött, hogyan hívják és hogyan eszik az egyes ételeket. Rendes körülmények között, mikor a Kisgát-utcai kosztal kellett beérnie, alig evett és ezt a keveset is tulfűszerezte borssal, madame Pander már ha odanézett is, tüsszkölt — úgy tönkretette a jó hurkát.

Ferenc egész délután a Jungfernstiege-n csavargott. Órákig elálldogált a diszműárkereskedések hatalmas kirakatai előtt. Leginkább a csillogó, aranyozott bronztárgyakat szerette és a fényüzési cikkeket, a buggyosan odadobott selyemszövetekkel. Állt és málészkodott. Legtovább mégis a könyvkirakatok előtt ácsorgott. Főként az olajnyomatokat szerette, képeket, melyeken a férfiak bársonyban, az asszonyok selyemben ülnek asztalhoz, vörösben ragyog a dekoráció s az asztalon aranyserlegek pompáznak.

A Neuenwall sarkán lógott egy kép; fekete-

haju szépség mélyen kivágott sárga atlaszruhában, hajfürtein dupla gyöngysorral; kövérüjju, gyémántoktól szikrázó kezét nyujtotta egy fehérruhás, mélyen hajbókoló apródnak. E kép előtt órákhosszat álldogált Ferenc. Belemelegedett; vörösre gyulladt az arca. Tizennégy esztendő volt már.

A téli estéken regényeket olvasott, melyekben egy feltüzelt fantázia hercegnőket idéz fel, briliánsokkal büszke nyakukon és rózsa- meg narancsfák közt epedő márkizeket.

Vagy pedig az Alsterparti előkelő utcákban csatangolt és az ünnepiesen kivilágított házakat kémlelte. Várakozott az ajtók előtt az elgördülő fogatokra és gyorsabban dobogott a szive, ha e dámák közelében érezte magát, akik selyemuszályukat felfogva, kenőcestől illatos, nyulánk és borotváltnyaku uraktól követve bujtak ki kocsijukból.

Ferenc bolondult mindenért, ami illatos volt. Amit madame Pander — egykor-máskor ártatlanul — elcsenhetett (mit árt azoknak, akiknek úgy is marad elég? — szólt madame Fürsthez a mángorló mellett) erről vagy arról a toalettasztalkáról. Eau de Lubin-t, Ess-Bouquet-t, hogy kis üvegecskébe öntve („istenem, hiszen a gyerekért teszi!“) hordozza a zsebében, Ferenc mértéktelenül használta.

Ő is használt illatosítót — ő, kinek kezeit és körmeit Ferenc örökölte.

És a termetét is. Mert Ferenc nyulánkra nőtt és a legjobb uton haladt, hogy takaros legénykévé fejlődjék. Kék szemei voltak, nem lehetett tudni, mélabusak, vagy erőtlenek-e, kicsi, férfinak tulkiesi szája piros ajkakkal és

előkelő, egyenes orra, könnyedén remegő cimpákkal.

És nyulánk, hajlékony teste.

Ilyen volt Ferenc.

Épen ezért anyja a kézműáru szakmába akarta adni. Schaltz ur könyörgött, hogy adja hozzá.

— Mert manapság a sima arcokat keressük — mondta Schaltz ur —, nyugodtan nézzük, hogy a pénztárt megrövidítve, mint hercegek kiruházkodnak — különben, bizisten egész napon át egyetlen asszonyszemély se teszi be lábát a boltba.

Ám Ferencnek nem tetszett a kézműáru-szakma. Mult télen, egy este, a Jungfernstiege-n csavarogván, megállt egy nagy hotel előtt.

Valami egylet bált rendezett aznap. Láta, amint a fogatok egymásután odagördülnek és a hölgyek belépnek a vesztibülbe a fekete-frakkos, fehérnyakkendős pincérraj közé. A pincérek a hölgyekhez hajolnak, leemelik vállaikról a selymes köpenyt, susogó hangon beszélnek velük és végigvezetik őket a fényárban uszó termeken!

Ferenc pincér akart lenni.

Egy Schaumburgerstrasse-beli restaurant-ban kezdte tanulni a mesterséget. Egy sötét zugban, ahol csak néhány sörkedvelő törzsvendég üritgette a korsókat. Ferenc szenvedett a munkától, — öblögetni a söröspoharakat a piszkos vízben, — az ő kezeivel — és szenvedett a sörtől és dohánytól büzös levegőtől.

De tudta: ezek az esztendőök is velejárnak a mesterséggel, nem zugolódott hát. Öröme

is volt, mert látta, hogy naponta szebb lesz. Esténként, ha halálos fáradtan a kamrájába vonult, sokáig elüldögélt a tükre előtt egy gyertyacsonk világánál és boldogan bámulta az arcát. Kényesen ápolta testének minden szépségét s a borraivalót, amit kapott, arra fordította, hogy kezeit liliomtejjel és más szépítőszerekkel gondozza.

Hazaérkezett a vendéglős fia. Mint pincér beutazta a világot s most csak látogatóba jött haza Londonból.

Száz históriát tudott az öles tükrokkal, a legnemesebb márványból készült lépcsőkkel, a sulyos selyemfüggönyökkel pompázó hotelekről. Előkelő neveket emlegetett, borokat, melyeknek árairól Ferencnek sejtelme sem volt és virágdiszes hosszú asztalokon szervírozott table d'hote-okat.

Ferenc falta a szavait.

Egy délelőtt — üres volt az ivó — a vendéglős és fia kényelmesen elterpeszkedtek a szófán, a világlátott fiu londoni „históriá“-kat mesélgetett. Ferenc a kuckójában mosogattott.

— Vannak ott Londonban az embernek szerencsés pillanatai, — a pincér orrán engedte ki a szivarfüstöt és a „London“-t angolos akcentussal ejtette ki — átkozott arisztokrácia ez az angol, — egy ilyen aranyhaju, hosszucsontu miss szemet vet rád, végignéz háromszor-négyszer, hogy hideg fut el a hátadon és olyan érzésed van, mintha tele lennél villamossággal, mikor közeledsz a tállal feléje. — — No, rutinunk van és a szobaszámot is tudjuk — —

Gazda és fia bizalmasan összenevettek. A

fiu még néhány ördögien sikerült „dugóhuzás“-ról mesélt.

— Magától értetődik, szép volt ez a John Jenmings, daliás egy fickó — — De hogy Lady Haverland megszökött vele és csaknem az összes nászajándékokat magával vitte, úgy hogy a lord bottal üthette a nyomát, mégis csak sok — — Förmer meg egy milliomos lányát vette el — — egyesegyedül a szép lábainak köszönhette a szerencsét.

Ferenc előbujt a kuckójából. Felgyürt ujjakkal állt néhány lépésnyire a söntéstől és bámulta a világjárt pincért.

Hát ilyesmi is történhetik?

Hol elsápadt, hol kipirult, miközben hallgatta.

A ház fia hirtelen megfordult és meglátta Ferencet. Fojtottan összenevetett az apjával.

— Ez a fiu szerencsét fog csinálni.

Ezen a délelőttön szokatlanul csörömpöltek a poharak Ferenc dézsájában.

Husz éves volt Ferenc, mikor a Hotel Jungfernstieg-ben ajánlkozott.

A direktor hátrafordult a székén és miközben úgy tett, mintha a bizonyítványait olvasná, Ferenc kezeit vizsgálgatta.

— Rendben van, — az étteremben a harmadik hely üres. Holnap beléphet.

Ferenc sápadtan ment ki az ajtón.

— Csinos legényke, mi? — szólt a direktor a könyvelőhöz fordulva, ki hol számlákat irt, hol az orrát turta.

Az első napok boldog ámulatban teltek. Az étteremből a főlépcsőre surrant, sóváran, hogy puha szőnyeget érezzen a lába alatt és ujjait végighuzta a falak fekete márványán. Megállt

a lépcső fordulóján; hol a hölgyek szorosan mellette haladtak el, mosolyogva, kezükben virágessokkal. Tekintete követte alakjukat, míg el nem tűntek a fordulónál. Szakadatlan szivdobogással nézte a toalettjüket. Érezte ruháik illatát s ez illat talán maguknál a hölgyeknél is fontosabb volt neki.

Visszatérve a restaurant-ba, a nagy table d'hôte-terembe ment. Itt érezte magát legjobban. A fény, mely tompán szűrődött be a hatalmas szinesüvegü ablakokon, a magas márványoszlopokon nyugvó boltozatok, a csillárok, — oly pompázatos volt minden, akár egy templomban.

Mély gondolataiból egy kolléga riasztotta fel:

— Sokat keres így, kolléga, ha álldogálásal üti agyon az időt? Tele az üzlet! —

Megint hozzáfogott a felszolgáláshoz. Asztalról-asztalra hordozta a teremben a menü egyes fogásait, borokat rendelt és bontogatta a flaskókat. Az ételek illatát kéjesen, szinte mámorosan szitta magába, mint egy lábbaadozó. És anélkül, hogy boncolta volna, anélkül, hogy okát tudta volna, ittasan járkált, szerelmesen mintegy.

Esténcént, ha eloltották a fényt a termekben és pincértársai, fáradtan, mint az akrobaták, aludni siettek, ő még visszamaradt a sötét étteremben; alig tudott elszakadni a homályos teremről, hol a szökőkút oly halkan csobogott a medencében a kupoláig ágaskodó nagylevelű növények között.

Hosszan csavargott a homályos folyosókon s valami melódiát zümmögött halkán; és ha végre fölkerült a kollégáihoz, kik forró fejvel,

nyitott szájjal aludtak, még órákig hánykódtott ébren és hasonló zugást érzett a fejében, mint aminőt a bormámor okoz.

Napközben mégsem volt fáradt.

Eleinte így telt az ideje. Lassanként beleszokott az új életbe; de következett az átmenet, mikor igen fáradtnak érezte magát és folyton aludni tudott volna.

A társai nem voltak mulatságosak. Saját dolgaikról beszéltek; milyen helyük volt ezelőtt, mennyit kerestek. Menyasszonyuk volt a szobalányok között, vagy künn a konyhán és szabad idejüket csaknem kizárólag alvással töltötték.

A vendégekről csak ritkán beszéltek. Pedig egyedül ez érdekelte volna Ferencet.

Johanna, az első emeleti szobalány, nagy markos bécsi lány, már régen leskelődött Ferenc után, ha délelőttöként felment csinosítani magát. Szeretett volna csatlakozni hozzá, megcsiklandozni a nyakát és dévajkodni vele a szobákban, ahol takarított.

Egyszer az ágy szélén ült Ferenc és Johanna ledobta a vetetlen ágyra és arcába kopintott a porlóval.

Majd hirtelen lehajolt hozzá és magához szorítva, megcsókolta a nyakát.

Ferenc felpattant halotthalóványan.

— Eressz el! — kiáltott. — Én nem akarok!
Johanna dühösen ellökte magától.

— Mit el nem hitetne magával ez az ostoba kamasz? — mondta és gunyosan felkacagott:

— Te selyemfiu, te!

Ettől a naptól Johanna az összes lányokat bujtogatni kezdte Ferenc ellen. Alapjában mindnyájan haragudtak rá. Mind szívesen

szóbaálltak volna vele és ő rájuk se hederített. Nem kaesintott rájuk, nem csipte meg a karjukat, a falhoz se szoritotta őket, ha a folyosón találkoztak. — Semmi, semmi. Mintha nem is nők lennének. Ilyen volt. Mégis csak felháborító!

Ferenc észre se vette őket.

De ugyanazon nap estéjén, mikor Johanna az ágyra dobta, történt a dolog miss Ellinorral, a numeró 15-ből.

A „tizenöt“-ben egy előkelő angol familia lakott, apa, anya és leány.

Jó ideje ott laktak már. Mindig Ferenc asztalához ültek, bár közel lévén az ajtóhoz, érződött a huzat. Miss Ellinornak mindig akadt kérdeznivalója, mindig volt rendelnivalója; hol a karkötője esett le, hol a szalvétája.

Ferenc el volt ragadtatva. Mintha odabilincselte volna valami a kis ajtómelletti asztalhoz. Onnan profilban láthatta őt. Ha dolga volt az asztalánál, ha poharat hozott, ha a tálát körülhordozta, ha szólt, ha előrehajolt, igyekezett mennél tovább elidőzni. Küzdelmébe került elmenni a lánytól és bizsergett az ujja, hogy egyszer megérinthesse.

Tekintetét le nem vette róla s ha nem volt dolga, akkor is ott settenkedett. Ilyenkor mindig elakadt a szivverése.

Ha a lány nem volt ott, nyugtalanság emésztette. Nem lelte a helyét; szórakozottan dolgozott, nem látott senkit és semmit.

Ha a miss belépett az ajtón, átnyilalt valami a szivén. Nem köszönt, holott a többi vendégeket mind köszöntötte; a lány mosolygott és kissé elfulón egy pohár szódavizet vagy ujságot kért. Mindig volt valami mondani-

valója, hol egy pelyhet kellett levegyen a köpenyéről, hol a napernyőjénél volt szükség a segítségére, mely oly makrancos volt, hogy hol becsukni nem lehetett, hol kifeszíteni nem.

Önmegtagadásukba került, hogy elszakadjanak.

Ferenc bizott is, nem is. Nem várt és nem remélt semmit. De a közelében kellett lennie.

Ha csak ott ülne az asztalánál, egész nap és játszana, kezeit végigcsuszátva a balustradon, s közben valami melódiát zümmögne egész halkán... Legalább ennyit tenne meg...

Egyre nyugtalanabb lett. És közeledni kezdett észrevétlenül hozzá, — kellett — egy pillanatra suolni az asztal szélét, melyen oly gyakran hevert a keze; sokáig bámult egy kis meztelen helyet a fehér nyakán, hogy megérezze a lány.

Miss Ellinor száját csucsorította, ránézett és mosolygott; szikár apját dédelgette, ránézett és mosolygott.

Ferenc csak arra gondolt: ha egyszer megérinthetné.

De lassanként — mert az angolok napról-napra halogatták az utazásukat — olyan érzése volt, mintha meg kéne fulladnia. A nő egész lényét felszitta. A világon semmi se volt a számára, csak ő. Csak rá gondolt nappal és éjjel: a kezére, ahogy az asztalt érintette. Milyen sokszor beszélt vele, ilyenkor mindig ránézett a lány, — igen, egész biztosan ránézett —

Éjjelenként nem tudott aludni. Becsavarta magát a takarójába és megint kitakarózott. Aztán előlről kezdődött a játék. Ott feküdt a

keze... Lázasan gondolkodott, töprengett egész éjszaka.

És amint így feküdt az ágyban, hirtelen kollégáira esett a tekintete, akik sárgán feküdtek a lecsavart gázlángok homályos világánál s álmukban ide-oda hánykolódtak. Az undor érzése fogta el, — ütni-vern tudta volna őket.

Miss Ellinor nem változott. Ugy játszott izzó vágyaival, mint macska a parázs visszfényével.

— — Azon a bizonyos estén Ferenc volt napos az első emeleten.

Ők nagy társaságban voltak.

Ferenc bolyongott a folyosón és egy pillanat nyugalma sem volt. Ki-bejárt a felszolgáló-szobába, mindenhez hozzányúlt, de semmit sem végzett. Fel-le szaladgált a lépcsőkön szakadatlanul. Végre jöttek. Megismerte a hangjukat, — Ellinornak szokása volt a folyosókon kissé hangosan beszélni. Elállt a szívverése.

Gyertyát fogott és kiment a folyosóra.

— Maga itt? — kérdezte a lány

— Igen, — ma este itt — mondta bomlottan.

Kinyitotta előtte az ajtót s egy pillanatra ránézett, mielőtt bement.

— Miért? — kérdezte a miss.

— A kollégám beteg — felelte — és meggyújtotta a kandallón a karos gyertyatartót.

Bejöttek az öregek és átmentek a szomszédos szobába. Az ajtó félig nyitva maradt.

Miss Ellinor levette a tükörről a gyöngy-sorát. Ferenc már indulóban volt, de megállt kezében a gyertyával.

Akkor a tükörben találkozott a tekintetük. Abban a pillanatban Ferenc megragadta a miss karját, hozzáhajolt és csókot nyomott a vállára. Kirohant és csak azt az egyet érezte, hogy a csóknál gyorsabban vert miss Ellinor pulzusa.

Aztán féktelen öröm fogta el. Alig tudott uralkodni magán; nevetett, énekelt. Egy álmos cimborájával mókázott, fecsegett, de maga se tudta mit.

Végigszaladt a hosszú folyosókon, nekiment a cipőknek, hogy szerterepültek.

Végre felment a szobájába, sajátos ünnepléssel vetkőzött, minden egyes ruhadarabot ceremóniásan tett az ágy mellé. Lefeküdt. Mozdulatlanul nyult el, mosollyal a vonásain.

Következő nap Miss Ellinor elutazott.

Mikor a reggeli teánál hozzáhajolt, a lány belenézett az arcába és hirtelen ezt mondta:

— Ma elutazunk.

— El akar utazni? — Miért?

— Azt hitte, itt fogok maradni?

És miss Ellinor mosolygott.

Több szót nem váltottak és többé nem is látták egymást viszont.

Ferenc napokig azt se tudta, hol van.

Szegényes emlékeit rángatta elő szakadatlan. Napi munkáját gépiesen végezte és ugyanazon a helyen, ahol Ellinor időzött. Most már ninesen ott, sajnós!

Erősebb zaj, egy új arc felriaszthatta, ilyenkor egy pillanatra körülnézett a teremben, a balustradon, az ismerős asztalokon és embe-
reken. De azonnal visszaesett apatikus álla-

potába, kinlódott, szurófájdalmat érzett a mellében.

Jó idő telt el így, mikor egy szép napon felébredt és hirtelen úgy találta, hogy az egész dolog oly távol van már tőle, oly régen történt, mintha álmodta volna.

Ha emlékeit vissza akarta idézni, nagyon messzire kellett menni értük s ha már vissza-idézte őket, töprengett, valóban kincsek-e az emlékei.

Kezdett megint sokat foglalkozni a saját személyével. Ezzel erőt vett magán.

Bárgyu napi munkáját ernyedten végezte és nem gondolkodott mellette.

Lassan őt is elfogta a pincér-éhség. Szenvedett, ha a fűszeres ételeket ki-be kellett vinnie. Az illát kísértésbe hozta, úgy hogy birkózni kellett magával, hogy ne nyuljon be a tálakba és mohón, sóváran tele ne tömje magát.

Valósággal dühbe gurult, ha a finnyás vendégeknek borraavaló-mosollyal olyan fogásokat ajánlott, melyeket ő meg se kóstólhatott; kuckójából vágyakozva nézett minden falatot, amit a vendégek élveztek.

De ha lekerült a pincébe, ahol a pincérek a mosóüstök tetején ettek, ahol a levegő a kifőzött ruhák gőzétől volt terhes, ahol az izzadó kollégák ledobták frakkjaikat és felgombolt mellénnyel ültek az étel mellett — akkor utálattal lökte félre a kanalat, igen, utálattal . . .

Bárgyun ültek a legények a hosszú asztal mellett; a csomós kását, a szálkás levest érintetlenül hagyták.

Mikor Ferenc megint felkerült a terembe,

ordított benne az éhség. Halaványan cipelte a fogásokat ide-oda s ő a száraz nyelvét nyalogatta.

Kedden, amikor szabadnapos volt, rendszeren felöltözött és olyan vendéglőbe ment, ahol nem ismerték. Odáig csaknem az egész utat futva tette meg. Izzadva, éhségtől gyötörve érkezett be. Erőszakolta magát és egész lassan evett. Meggondoltan élvezett minden harapást, amíg szinte mámorosan egyre többet és többet rendelt és mohón és sóváran evett, hogy legalább egyszer igazán jóllakjon. A sok féligürített pohártól félig ittasan, tunya jóérzéssel üdögélt.

Aztán hazament, mély álomba merült és horkolt álmában.

Egy kedden korán ért haza és kiült a padra, a hotel elé, a lámpák alá.

Torkig jóllakott és kissé zavaros volt a feje.

Esett az eső, a járdán tócsákba gyűlt a víz. A hölgyek szoknyáikat felfogva tipegtek és sietve, ügyesen kerülgették a pocsolyákat.

Ferenc megfigyelte a női lábakat, itt egy lábikrát látott, ott egy lábszárat, egy sárcipőbe rejtett csunya ludtalpat. Kíváncsian emelkedett a szem a lábakról fel a hozzájuk tartozó karcsu alakra. Az arcok olyan üdéknek tetszettek a fátyol alatt.

El akart fogni egy pillantást. Ez itt, nem őrá nézett? Felemelkedett és utánament.

Nyugtalanul követte, szemét nyulánk termetére függesztette és a nyakára, amely villogott a fölfele fésült haj alatt... De a nő a Neuenwallon bekanyarodott és hátra sem fordult.

Visszament a padra, nyugtalanul kémlelődött megint és egy karcuságot követett nyomon, aki csipőit ringatva suhant előtte. — Befordult egy kapualjba és eltűnt a szeme elől.

Tovább barangolt.

Kokott állt elébe. — Mit akarsz kicsikém? — kérdezte.

Ferenc összerázkódott, aztán a nő arcába nézett. Majd karját a kokott karjába füzte s mentek az utcán az Alster-pavillonból kiszűrődő fény felé.

— Unatkozol ugy-e pofikám? — folytatta a kokott.

Ferenc hirtelen kiszakította a karját és futott, ahogy a lábai birták.

— Bolonddá tartod az embert, mi? — kiáltott a lány torkaszakadtából. — Fajankól! Az ember csak tudja, mit akar. No, de ilyet! Foglalkozik egy nővel és semmi célja vele...

De Ferenc már jó messzi volt.

Futott csaknem hazáig. Hazaérve, lefeküdt. Nyugtalan volt, mintha valami nagy dolog előtt állna, mintha valaminek történni kellene. Megint felkelt és lement a folyósóra, ahol homály uralkodott, itt fel-alá csavargott, megállt az ajtók előtt, óvatosan kézbevette a női cipőket és hosszan nézegette őket; bedugta a kezét, mintha a lábak kellemes melegét érezhetné bennük.

Másnap már az asszonyok közelében is reszketett. Egy meghajlott nyak illata feltolakodott hozzá és vérhullámokat szöktetett az arcába. Csak ezer szeme volna, hogy minden szépséget láthatna!

A pehelyszerű haj egy halántékon, egy arc könnyü hajlata, egy cipő, egy derék, melyet

körül lehet ölelni, a fényreflex egy atlasszal bevont keblen, — már elég volt, hogy felizgassa.

Naponta járt a hotelbe egy buja szőke nő. Mikor először jött az étterembe, Ferenc látta, hogy szeméhez viszi az arany-lorgnonját és mustrálja a pincéreket. Őt választotta.

Hozzálépett és várta a rendelést. Sajátságos módon szokott a vendégek elé állani, fejét kissé lehajtva, kezeit félig összekulcsolva.

Jött a hölgy férje és leült a felesége mellé.

— No, ebédelünk? — kérdezte és hátrafordult. — Hm, hm — és nevetett. — Valóságos Ganymed! Hé, pincér, két dinert!

— Igenis.

Ferenc alig haladt pár lépést, megszólalt a hölgy és nem is épen halkan:

— Az inge vakítófehér, nem?

Ferenc három éjszakát töltött e hölgy ajtaja előtt; félénken a kuleslyukhoz hajolva, mint egy tolvaj, remegve, hogy találkozik a cipőtisztítókkal, akik végigjárják a folyósót kosaraikkal. Vacogott a foga a hidegtől.

Kilopózott a fekvőhelyéről, mely égett alatta; beült az étterembe, felszakította az ablakot, hogy levegőhöz jusson, lélekzetet vehessen. Átkozódott. Más gondolat nem volt az agyában, mint a vágy e nő után.

Gondolatában felidézte közönyös pillantásait s oly ostoba reményeket táplált, hogy maga is kacagott felette. Látta az alakját, ujjait, e fehér siklókat, hallotta a hangját. Visszaosont az ajtajához, és ott állt reggelig. Tudta, hogy örültség és mégis ott maradt.

Mikor a szőke elutazott, más jött a helyébe.

Igy ment szünet nélkül. Már nem is az asszonyokat szerette, csak egy száját, nyakat, szépségfoltot, egy testet.

Minden asszony után kémlelődött. Minden ujonnan érkezettben reménykedett. Tudta, milyen világosan kínálja magát. És összehasonlította magát más férfikkal, az asszonyok férjeivel. Kínálta a szépségét, mégse vették észre.

Csak tárgy volt. Tisztán látta magát. Üge-tett a tálakkal, szalvétákkal, — tárgy maga is.

Éjjelenként azonban megrohanták az emlékezések. Visszagondolt egy tekintetre, mely az arcára esett, egy borraivalót nyújtó meleg kezeckére. És amint így kortyonként itta az emlékeket, megundorodott a szomszúságtól és felizgatta magát.

Gyakran kilopózott az étteremből, hogy a folyósókön csavarogjon. Leskelődött az ajtók előtt. Bekukueskált a kulcslyukakon.

A table d'hôte-nál, ahol hosszú sorokban ültek az urak és hölgyek, megesett, hogy egy férfi, aki mosolyogva hajolt a szomszédnőjéhez, hirtelen visszahuzódott. Furcsának tünt Ferenc sápatag arca, amint a tálat tartotta. És mintha düh lobogna a szemében.

Étkezés után, a kávénál, szivarra gyujtva, odafordult egy ur a feleségéhez, vagy a nővéréhez:

— Atkozottul szép fiu!

Ferenc hallotta.

— Igen — a bakon.

Igy telt egy nap a másik után. Ferenc sem mire se gondolt, csak erre.

Futólag megérintette a hölgyeket, lopva, mint

egy tolvaj. Észre se vették. Csaknem megsértette őket — nem is érezték.

És ha egy új nap is elvánszorgott, este lett és kiürült a terem, Ferenc órákig állt a könnyöklőre támaszkodva, mozdulatlanul, halványan és kimeredt szemmel a villanyfényben.

Agyában tompa kétségbeesés dolgozott, ájult düh. Választ keresett, de nem talált és nem tudta, hova forduljon érte.

Néha hazament. Ugy találta, ez lecsitítja. Madame Pander sirva üldögélt otthon.

— Idejön hozzám — mondta a mángorlómadámnak — olyan, mint a megtestesült nyomoruság és nem szól egyetlen szót sem. De én tudom mi ez — úgy bizony — tudom mi ez.

Ferenc nem szerette a világosságot, — sötétben sokkal jobb. Csendesen levetette a kabátját és az öreg szófa sarkába telepedett. Madame Pander odaült melléje.

Ferenc kezébe vette és szeliden megsimogatta az anyja kezét. És fáradtan, csendesen mosolygott az anyjára és fejét a vállára hajtotta.

— Mi bajod gyerekem, — kedves gyerekem, mondjad, mi bajod?

Ferenc megszorította az anyja kezét, de nem válaszolt. És madame Pander vállán érezte a fia égő homlokát és olyan hangon, melyet érthetlenné tett a sirás, megismételte a kérdést:

— Mi bajod gyerekem, kedves gyerekem, — bántottak talán?

És ha Ferenc elment, madame Pander a mángorlóasszony előtt elátkozta az összes aszszonyokat.

— Mert ez egy banda, — jóságos istenkém
— micsoda banda!

Egy kedd este Ferenc színházba ment. Egy operettet nézett meg.

Török história volt valami hercegnőről.

Szerepelt egy kövér, kitömött hasu eunuch, aki olyan szerelmi csalafintaságokat vitt végbe, hogy ordított belé az egész ház. Ujra és újra kihívták, mókázott, egyre merészebb lett és egyre-másra énekelte a dalát:

„No de, nincsen semmi értéke —
Semmi, semmi értéke.“

Ferenc egy páholy homályában ült. Fejét hátravetette a falnak és sirt.

A felvonás végén eltávozott. Rézsut a Gänsemarkt felé tartott és befordult e városrész egyik utcájába. Ott töltötte az éjszakát.

Mikor következő reggel felébredt és a homályban megpillantotta maga mellett a lányt, felugrott és elrohant.

Undort érzett, mintha felkavarodott volna a gyomra. Forrósága volt és fejförcse. Az utálat olyan rosszul éltet okozott, hogy nyögött belé.

Hazament, de lefeküdni nem akart. A hátsó lépcsőn surrant be a restaurantba.

Világosodni kezdett, szürke hajnal kandikált be az üvegtetőn.

Ferenc a kőlépcsőre ült és fejét a kezeibe rejtette.

És mig mozdulatlanul ült itt a terem előtt, mely életének tanuja volt, úgy rémlett, hogy az egész világ feneketlenül mély, leirhatatlan csömörbe merül.

Végignézett a balustradon, a székek az asz-

talokra voltak állítva, a szennyes abroszok a tetejükre teregetve, a müpálmák halottan pompáztak a majolikaedényekben.

Ferencnek nem voltak gondolatai, nem érzett fájdalmat. De a lelkében a kábult csodálat érzése támadt: ez az élet.

A lámpaoltogató tegnap az oltásnál ottfelede hosszú létráját. Erre a létrára állt Ferenc és felkötötte magát az ajtó feletti rudra.

A sikáló asszonyok akadtak rá, nagy lármát csaptak, melyre előjött az éjjeli portás. Borzasztó volt ránézni. Nyelvét a nyakáig öltötte. Meleg volt még.

A direktor hálóingben szaladt le és káromkodott, hogy zengett belé a terem. Kollégái a harmadik emeleti málhaszobába cipelték fel.

Egy asztalról lerakták az utitáskákat és klapdobozokat és ráfektették Ferencet két koffer közé. A krumplihámozó-asszonyok megmosták a halottat és leterítették egy lepedővel.

Reggel bement hozzá Johanna. Látni akarta. Óvatosan felemelte a lepedőt, csak a fejét hagyta letakarva. Nem sirt, csak nézte csendesen.

A test fehér volt, mint a márvány. Sose látott még hasonló szépet.

És amint nézegette az oly sok haszontalan gonddal ápolt halott testet, Johanna, — maga se tudta miért — ökölboszoritott kezét az égnek emelte.

Charlot Dupont.

Hét éves volt, mikor a Trokadero-ban egy jótékonycélu hangversenyen, csipkés bársonybluzban először lépett színpadra.

Megalapította a szerencsését, pedig alig tudta a hegedűt tartani.

A „Szabó vagyok én, a nevem Kakadu“ eljátszása után az egész választmány összeszókolta.

Másnap reggel Ferenc Tivadar elküldött érte. A nagy impreszárió látni kívánta. Emmanuelo de las Foresas ur maga kísérte el a fiát. Emmanuelo de las Foresas ur erősen el volt érzékenyülve. Megértette, hogy a pillanat elérkezett.

Ferenc Tivadar ur irodájában ült nagy íróasztala előtt kedvenc pózában: Napoleon a lipcei csata után.

Ha ilyen pózban ült, nem szoktak szólni hozzá. Mindenki tudta, hogy a világot hódítja s nem zavarták.

Adelina Patti tiz esztendő előtt teljes tiz percig ült és várakozott.

Emmanuelo de las Foresas ur is várt tehát. Még a bajuszát sem pödörte.

A göndörfürtü gyerek érezvén a pillanat komolyságát, csendesen szopogatta ujjait.

Ferenc Tivadar ur irodájában, melynek falairól világhírű nagyságok fénynyomatai meredtek le, teljes esend uralkodott.

— No, hogy hívják?

Emmanuelo de las Foresas ur összerezzen.

Ferenc Tivadar ur szava úgy hangzott, mintha egy Erard-féle zongorát akart volna tulharsogni. Aki először hallotta a hangját, mindig összerezzen, ép úgy, mint most Emmanuelo de las Foresas ur. Ferenc Tivadar ur tudatában volt ennek, de célszerűnek tartotta, ha az emberek összerezzenek.

— No, hogy hívják?

— Carlos de las Foresas — hebegett de las Foresas ur.

— Hm, — és hova való? — Ferenc Tivadar ur bágyadt kézmozdulattal jelezte, hogy Emmanuelo de las Foresas ur helyet foglalhat.

— Köszönöm. — Megkönnyebbülés volt, hogy le szabad ülnie. A göndörfürtű gyereket térdei közé vette és beszédbe kezdett.

Emmanuelo de las Foresas ur előszeretettel beszélt. Chiléből származott. Különösnek tűnhetik, hogy egy spanyol grand Chilében telepedik le. Pedig Emmanuelo de las Foresas ur ezt tette. Egy pronunciamento miatt. E pronunciamento volt a legtitokzatosabb pont de las Foresas ur történetében. Mexikóban történt. Mi köze ennek Spanyolországhoz, senki se tudta. Egyáltalában, ha történetét elbeszélte s egy bizonyos pontig elérkezett, nagyon is nem könnyű volt követni. Ugyanis igen sűrűn mozgott a két világrész között és sose lehetett tudni, az óceán melyik partján van tulajdonképen. A Kanári szigeteken végezte.

Itt tartott, mikor Ferenc Tivadar ur intett a kezével :

— No jó, a Provence-ban született.

Emmanuelo de las Foresas ur összerázkódott :

— A Provence-ban ?

— Igen uram, — a Provence-ban.

Az impreszárió felállt.

— A közönség torkig van az exotikussal uram. — A közönség nem hiszi a nemességet a pódiumon, uram — a közönség torkig van a humbuggal. A közönség a valóságot akarja, — a közönség nem szereti rászedetni magát.

Ugy ordított minden mondatot, mint megannyi napiparancsot. A „közönség“ úgy zengett, mint egy trombitaharsanás.

— A közönség torkig van. A közönség érdemet akar. A közönséget nyugalommal kell kezelni, uram.

Ferenc Tivadar ur izzadt. A közönség józan nézetei valósággal megihlették.

Emmanuelo de las Foresas ur minden mondatnál bólintott.

Ferenc Tivadar a gyereket nézegette.

— Hét éves ?

— Épen most mult el.

— Hatnak mondjuk. Nem fogják többnek tartani.

Lehajolt. — Mi ez ? — kérdezte — egy tiz frankos gyémántgombra mutatva, melyet Carlos de las Foresas a gallérjában hordott. — Vegye ki.

— Öröklött jószág ! — mondta de las Foresas ur.

— Uram ! A közönség nem hisz az öröklött

jószágokban! — kiáltotta Ferenc Tivadar ur. Hangja egy zenekarral versenyezhetett volna.

De las Foresas ur kivette a gombot a gal-lérból.

És most a dologra. — Beszéljünk a művészetről. Mekkora a repertoárja?

— Három szám.

— Hát a „Szabó vagyok én, a nevem Kakadu“? — szólalt meg a göndörfürtü gyerek.

— Jól van uram, a feltételeket majd írásba foglalom. Még fog hallani rólam.

Emmanuelo de las Foresas ur és a göndörfürtös eltávoztak.

Ferenc Tivadar ur íróasztalához telepedett és a körmeit rágta. Ferenc Tivadar ur, ha fontos dolgokkal foglalkozott, mindig rágta a körmeit.

Ez volt az utolsó nap, melyen a familia Chiléből származott. Ferenc Tivadar ur bizalma a tragikum iránt kiveszett. A közönségnek nem kellett már ami exotikus. Ferenc Tivadar ur tehát az idillikust puszirozta. Művészei polgári familiákból származtak. Legnagyobb sikerét egy amerikai hölgygyel aratta, akit valami templomban fedezett fel s aki sosem lépett fel színpadon, mert ez nem fért össze vallásos meggyőződésével. Két világrészt hozott lázba, ha vasárnaponként templomba kocsizott vele.

Este Ferenc Tivadar ur közölte a lapokkal, hogy Charlot Dupont, a kis hegedűcsoda jelenleg professzor Dinellinél folytatja tanulmányait.

A kis csoda tudvalevőleg provence-i születésű és a közismert Dupont orléánista hivatalnok-familiából származik.

Egész prospektusát adta a becsületességnek és polgári jórahalóságnak.

A csoda mintegy az ölébe pottyant Ferenc Tivadar urnak.

Másnap látogatást tett a de las Foresas családnál. Látni akarta, mit nyujthat nekik. Ötödik emeleten laktak. Az előszobában viseltes felöltők és köpönyegek lógtak — jórészt készen vett gyerekholmik. Ételszagu hideg szalonban várahoztatták.

Első félesztendőre havi nyolcszáz frankot kínált. Emmanuelo de las Foresas ur elfogadta az ajánlatot s az összeg felét előre elkérte.

Charlot tanítót kapott, aki a három számot gyakorolta vele. Ferenc Tivadar ur is jelen volt az órákon. Minden részt megjegyzett, ahol Charlot hamisan játszott, ezeken a helyeken majd mosolyognia kell a közönségre.

Közeledett a Brüsszelben tartandó első koncert napja.

Elutazásuk napján Emmanuelo de las Foresas ur bucsulátogatást tett Ferenc Tivadar urnál.

De las Foresas ur hajlitható volt, igazi orléánista: kissé katonás, aranyvégü bottal, ősz bajusszal.

— Uram, — szólt Ferenc Tivadar — mért nem hord ön gyászszalagot?

— Gyászszalagot?

— Igen, — hiszen ugy olvastam, hogy Charlot elvesztette az anyját.

Az utazás alkalmával Dupont ur kalapját gyászflór koszoruzta. Ferenc Tivadar ur díszített névvel díszített karikával ajándékozta

meg Charlot-t. Charlot a karikát magával vitte a kupéba.

Ferenc Tivadar Párisban maradt. Elvből. Mindig tartózkodó volt.

— Az impreszárió elijeszti a sajtót, uram — mondta de las Foresasnak. — Ezek az urak azt hiszik: az ember mindig humbugot hoz a tarsolyában. A sajtóemberek igen bizalmatlanok.

Az első koncertre következő reggel sürgőnyt kapott, mely Brüsszelbe szólitotta. Várt még huszonnégy órát, előbb elolvasta a brüsszeli lapokat, aztán utrakelt.

Charlot Dupont, a kis hegedücsoda csaknem megbukott.

A pályaudvaron Emmanuelo de las Foresas ur fogadta az impreszáriót. Szelid volt és melankólikusan szórakozott. Megzavarta a dolog.

— Mit lehet kívánni egy gyerektől? — mondta. — Mit is akarnak? Nem játszhat úgy, mint Sarasate.

— Hallgasson, uram! — — Ugy játszott, mint egy számár.

Charlot egészen meg volt félemlítve. Emmanuelo de las Foresas ur úgy elnászpágolta, hogy megsárgult, megkékült a háta. Charlot Ferenc Tivadar ur felé sandított, akitől még több verést várt. Ferenc Tivadar ur azonban ahelyett, hogy megverte volna, egész halom párisi játékholtmit csomagolt ki és szétrakta a szobában. Charlot látta: itt nincs szó verésről.

Ferenc Tivadar ur uj tanító után nézett.

A három darab betanulása előlről kezdődött. Órákon át játszottak; Charlot csaknem összeroskadt már. Ferenc Tivadar ur mosolyokkal és gyerekes gesztusokkal ékesítette fel a játékot.

Charlot teljesen bárgyuan állott ott, játszott, majmolta Ferenc Tivadar urat és mosolygott.

Végül sirásra fakadt, a hegedü kihullott a kezéből; elmázolta a könnyeit az arcán.

— Igy, most mégegyszer!

— Olyan fáradt vagyok, — zokogott — nem akarok többet játszani!

— Csak egyszer még, aztán kapsz cukrot.

Charlot bögött.

— Nem kell a cukor.

— Fogadj szót, játszd el mégegyszer és kapsz, amit akarsz. Mit kívánsz?

Charlot az ujjai résein nézett fel rá.

— Cigaretát, — mondta.

— No, játsszál hát.

— De hármát, — mondta Charlot.

— Rendben van, hármát kapsz!

Charlot levette arcáról a kezét:

— Látni akarom.

Ferenc Tivadar ur az asztalra tett három cigaretát és Charlot játszott. Egész testében reszketett a fáradtságtól.

Két órakor befejeződött az oktatás. Ferenc Tivadar ur sétálni vitte Charlot-t a boulevardra. A szép karikát magukkal vitték. Charlot legszivesebben padra ült volna, oly kimerült volt, mintha port hintettek volna a szemébe. Ferenc Tivadar ur hátbavágta néhányszor, mire felélénkült és karikázott. Ferenc Tivadar ur barátságosan elbeszélgetett

a többi jól öltözött gyerekekkel és süteményt meg bonbont osztogatott ki közöttük. Játékokat is rendezett. Ha mamáikkal voltak, elbeszélgetett a mamákkal, és ha előkerült, bemutatta Charlot-t. Mert Charlot rendszerint elbujt. Egy fa tövébe kuporodott és aludt, fejét felhuzott térdére hajtva.

Veréssel keltették fel. Ferenc Tivadar ur alaposan elpüfölte, öklével ütötte, pont a vállpercét, míg felélénkült és a csiga meg az ostor után nyult, melyek mellette heverték a földön.

— Olyan eleven, — mondta Ferenc Tivadar ur — pompás egy fickó!

Egy szép napon nyomtalanul eltűnt. Nem találták a boulevard-on. Emmanuelo de las Foresas és Ferenc Tivadar ur versenyt keresték. Végül a parkban egy szobor mögött akadtak rá. Ott állt, egész gyerekseregtől körülvéve. Cigaretta-t dugott a szájukba és tanította őket pöfékelni. A kicsikék iszonyu grimaszt vágtak és köhögtek a füsttől.

Aztán Charlot elunta a dolgot.

— Tökfilkók! — mondta büszkén, hatalmas füstfelhőket eregetve a levegőbe.

Hazaérve, e napon kapott Charlot először verést Ferenc Tivadar urtól.

Miután a három számot még egy hétig gyakorolták, Charlot Dupont, a hegedűcsoda volt oly szives és a Rochebrune-iskola növendékei előtt eljátszott néhány darabot. Rochebrune ur ez alkalomra a növendékei mamái és nénikéi közül meghívott néhányat.

Charlot lejátszott két számot, azután a „Szabó vagyok én, a nevem Kakadu“ következett. Sose volt még hasonló ujjongás Roche-

brune ur iskolájában; az anyák meg voltak hatva, kézről-kézre adták és össze-vissza csókolták Charlot-t. Azután a hölgyek az ablak mellé álltak, lenéztek az iskolaudvarra és látták, amint Charlot a többi gyerekekkel szembekötősdit játszik.

Noticok jöttek róla a lapokban. Néhány más iskola is meghívta a hegedücsodát. Ferenc Tivadar ur végigjárta vele az összes kritikusokat.

Charlot rendkívül álomszuszék volt. Alig ült be a kocsiba, máris elaludt a sarkában. És ha idegen emberekhez mentek — Ferenc Tivadar ur nagy barátja volt a családi életnek, családi körben látogatta meg az embereket — Charlot ott állt a széke mellett, ási-tozott és alig ejtett ki egy igen-t vagy nem-et.

A Deslandes urnál tett látogatás alatt történt. Deslandes ur a Times levelezője volt. Ferenc Tivadar ur szordinót tett a hangjára. Ferenc Tivadar ur, ha autoritásokkal és ujság-írókkal beszélt, mindig szordinót tett a hangjára, beszélt pedig barátjáról, Ambroise Thomas-ról.

A szomszéd szobában Deslandes ur elfajult ivadékai pokoli lármát csaptak. A saját szavát is alig értette az ember.

Deslandes ur kinyitotta az ajtót és megpirongatta őket. Két perccel később ismét lár-máztak. — De kérem, uram, hadd játszanak. Azért gyerekek — szólta Ferenc Tivadar ur szeliden.

Charlot-ra nézett, aki a széken ülve harangozott a lábaival.

— Bemehetsz Charlot és játszatsz Deslandes ur gyermekeivel. Szivesen látnak.

— Persze, hogy szívesen látják.

— Hallod, Charlot, — be szabad menned, játszatsz Deslandes ur gyermekeivel.

A fiu ült és meg sem mozdult. A legteljesebb közömbösséget tanusította Deslandes kritikusi ivadékai iránt.

Ferenc Tivadar ur lehajolt hozzá. — Ne zsenirozd magad Charlot, — kedves — szólt szeliden, miközben egy ütleget helyezett el pont a vállpercére. Deslandes ur is azt mondja, hogy bemehetsz a gyerekeihez és játhatsz velük — —

Charlot gyorsan leszállt a székről és bement Deslandes ur gyerekeihez, akiknek vörös volt a hajuk és úgy szórakoztak, hogy az idegen fiut gombostüvel szurkálták.

Ferenc Tivadar ur és Deslandes ur az ajtóban állva gyönyörködtek a gyerekekben.

Ez a kis hegedücsoda második hangversenye előtt néhány nappal történt.

A hangverseny nagy sikert hozott. A Rochebrune-iskola növendékei szabadjegyet kaptak és óriási koszorut nyújtottak át Charlot Dupont-nak.

Charlot-t lefényképezték, e koszoru volt a keret.

Hatalmas siker volt.

A harmadik hangverseny után, melynek műsora közkívánatra ugyanaz maradt, mint a másodiké, Ferenc Tivadar ur személyesen vitte a művészt Skandináviába. Ott kapta meg a kis csoda a tűzkeresztséget. Most aztán nyitva állt előtte az ut Európán át. Két év leforgása alatt az egész piacot bejárták s Bakuig nyomultak előre,

Charlot Dupont minden búcsukoncertjén a hetedik születésnapját ünnepelte.

Emmanuelo de las Foresas ur még mindig flórt viselt a kalapja körül.

Egyébként igen elégedett volt. Sok pénzt keresett, felfrissithette némely ifjúkori paszsióit. Igen fogékony volt a bizonyos térfogatu szókék iránt és Baden-Badenben egyszer megbuktatta a bankot. Este, koncert után szeretett egy kis jeu-t. Európa területén elég gyakran akadt kedve szerint való szőke embonpoint.

Igy telt el néhány esztendő.

A társaság idejének legnagyobb részét vasuton töltötte. Már kora reggel vonatra ültek. De las Foresas ur alaposan megcibálta Charlot göndör haját. A gyerek mélyen aludt s csak nehezen tudta leküzdeni álmoságát.

De las Foresas ur vizet öntött az arcába, hogy felébressze. Charlot sirva üldögélt az ágy szélén és jajgatva huzta fel a harisnyáját. Oly nehezen mozdult, mintha ólomból lennének a tagjai.

Felöltöztették. Álomittasan botorkált a félhomályban, a nyitott kofferok között, melyeket zavaros sietséggel csomagoltak be. A langyos tea mellett, csészével a kezében újra elaludt. Ismét felrázták és vacogó fogakkal, a hidegtől kéken zörgött ki a társaság a vasuthoz a hideg omnibuszon. A dolog nem ment békésen. Emmanuelo de las Foresas ur és Ferenc Tivadar ur reggelenkint rendszerint veszekedtek.

Charlot összegömbölyödött a kupé sarkában, mint egy balyu és aludt.

Amint felébredt, pillantása atyjára és az

impreszárióra esett, akik nyitott ruhában feküdtek az ülésen. Ferenc Tivadar ur horkolt.

A kocsi ide-oda rázódott, a lokomotiv fárasztó zörejjel himbálózott tova. A kupé hősege elálmosította Charlot-t; olyan fáradt volt... és mégsem tudott aludni. Ide-oda csuszkaált; az ülést is unta, a fekvést is. Feltérdelt az ülésre és kinézett az ablakon. Mindig ugyanazt látta: fákat, házakat, földeket. Egyedül a kis kutyákban tellett öröme. Egyre a perronra kíváncskozott. hogy megsimogassa őket.

A délután folyamán megérkeztek rendeltési helyükre. Új arcok bajlódtak bőröndjeikkel és Charlot, kinek karjai tele voltak játékokkal, vidáman nézelődött a perronon. Csak akkor költözött némi élet beléje, mikor valami ételt bekaptak, bársonyruhával felcsinosították és koncertre mentek. Az első szám izgalmán átesve, gyakran elaludt a művész-szoba sarkában; mikor ismét sorra került, fel kellett ébreszteni.

Hazakocsiztak és megvacsoráztak; Ferenc Tivadar ur és Emmanuelo de las Foresas ur az ital mellett emeltebb hangon beszéltek. Még Charlot is felélénkült az est folyamán a vizezett konyaktól, amit kapott. Kipirult arccal leste a beszélgetésüket.

Emmanuelo de las Foresas ur sok szép históriát tudott két világrész zsiros szökeségeiről. Ferenc Tivadar ur sem szűkölködött emlékekben. Charlot így sok mindenfélét megtanult az élet dolgaiból.

Szó esett a szakmáról is.

Ferenc Tivadar ur kinyújtotta a lábait és

kezét nadrágzsebébe sülyesztve, kitört belőle az őszinteség:

— A sajtót, uram, nem szabad traktálni, — ez a legnagyobb ostobaság, amit tehetünk; — én sohase traktálom. Az evés, uram, nyugtalanná teszi a sajtót. — — Keresse fel ezeket az embereket az otthonukban, uram — családi körben egyszerű levest esznek, uram. Ellenben legyen igénytelen, — irjon sok apró levélkét, uram. Ez hozza meg a sikert.

— Bizony ez a módja, — mondta Emmanuelo de las Foresas ur.

— És a legjobb módja! — szólt Ferenc Tivadar ur.

De las Foresas ur bólintott.

— Miss Tisbyrs egyetlen palack bordóimba se került. — — Vallásos lévén, nem ivott szeszes italt, vizet ittunk mindnyájan. A végén már ötezer frankot keresett esténként. Hallotta őt?

— Igen.

— Akkor nem kell beszélnem a hangjáról, uram.

— Virág? — a virág is bolondság — — a publikum nem hisz már a virágban, félkegyelműek dobálnak virágot — — Miss Tisbyrs huszonhat keresztrefeszített Krisztusomba került; három frankért vettem darabját. Deputáció nyujtotta át a pódiumon. — — Ez hatásos, uram, — Krisztus a keresztfán, szalmavirág koszorúval. — Miss Tisbyrs sirva fakadt — —

Csaknem az összes virtuózok és artisták szóbakerültek. De las Foresas ur rendesen csak „igen“-t és „ugy van“-t mondott.

— A publikum sohasem ekstravagáns, a

publikum becsületes, — a szívéhez kell appellálni, — az érzéseihez. Ez a nyitja a dolognak! Tíz táncosnőt mentettem meg hárfakisérettel előadott Ave Mariá-val — — Magamra vállalom, hogy vagyont szerzek egy fiatal lánnyal, ha hárfá mellé ültetem — —

Ferenc Tivadar ur nem sokra becsülte a nagy énekesnőket. Teljesen ki tudták hozni a sodrából. — Merénylet, — mondta — merénylet a józan emberi ész ellen.

— A Patti, — mondta — a Patti barátom. Humbug, uram! A Patti impreszáriókat tett tönkre. Én nem vagyok szélhámos, én üzleteket akarok csinálni, — tizenkétezer frank két áriáért! gyalázat! Így teremtsen az ember csillagokat! Én impreszárió vagyok uram, nem elefánthajcsár.

Charlot épen szemben ült Ferenc Tivadar urral s az asztalra könyökölve, hallgatta.

Ferenc Tivadar ur úgy dobálózott a százeczekkel, csakugy zugott.

— Teremteni, — teremteni, — igen, ez a művészet! — —

Ferenc Tivadar ur visszasüppedt a székébe. Egy ideig szótlánul iddogáltak az urak. Az impreszárió elgondolkodva ült a széken. Charlot le nem vette róla a szemét.

Emmanuelo de las Foresas ur elálmosodott. Ha Emmanuelo de las Foresas ur álmos volt, bajusza melankólikusan lekonyult.

— De evvel csaknem végeztünk — nem megy már — — Az emberek szabadjegyet akarnak, — csakis szabadjeggyel járnak hangversenyre. Nagyon is sok a világhírű nagyság, az emberek minduntalan hírességekbe botlanak, — nagyon is sok a humbug — —

megmondtam nekik, — megmondtam a sajtó embereinek: uraim, mondtam, önök megfojtják a művészetet, mondtam. Tulságosan sok tárcát irnak uraim, mondtam. Tulságosan lóditanak uraim. — — Mondják, mit ér ez — mit ér? — Hiszen tövig irják az ujjaikat, előbb nem hagynak fel vele, míg tövig nem irják az ujjaikat.

Ők rontják el az üzletünket, — nem tesznek különbséget. — Ez a konkurrencia — egyik hangosabban kiabál, mint a másik — a közönség meg sem tudja különböztetni a hangokat.

A nagy vagyonokat már megkeresték, uram. Tíz év mulva száz márkát se adok egy világhírességért.

Ferenc Tivadar ur elhallgatott. Kezei ernyedten hullottak ki a zsebéből.

— Száz márkát se —

Emmanuelo de las Foresas urat megijesztette a hirtelen beállott csend. Egyszerre nyugtalankodni kezdett Charlot miatt, aki fejével az asztal lapjára borulva aludt.

— Charlot, te még fenn vagy? — Charlot!
— Hogy feledkezhettünk el a gyerekről!

Emmanuelo de las Foresas ur lefektette. Félig aludt már, mialatt vetköztették.

De hirtelen felütötte a szemét és álomtól rekedten kérdezte:

— Apa, nekünk sok pénzünk van?

— Pénzünk?

— Igen!

— Persze, hogy van!

— Ugy?

És aludt.

Charlot utóbbi időben gyakran tette fel ezt a kérdést.

Olykor Ferenc Tivadar ur nem volt velük. Előre utazott. Ilyenkor de las Foresas ur kártyázott Charlot-val a kupéban.

Játékpénzekbe játszottak. Az üléseken aranyozott érmek heverték mindenütt. De las Foresas ur szórakoztató históriákat mesélt. Mesélt a baden-badeni bankról, melyet megbuktatott.

— Akkor, mikor még volt bank Baden-Badenben. Mesélt a mexikói játékbarlangokról. Ott még tudott nyerni, aki értett a játékhoz. Emmanuelo de las Foresas ur elmondhatta, hogy ért hozzá. Ott volt pénz bőven! Vagyon, amelyről érdemes beszélni.

Charlot figyelt, vigyázott a kártyákra és összeszedte a pénzeket az ülésekről.

— És Janeiro, — Rio de Janeiro — Emmanuelo de las Foresas ur leernyesztette a kártyáit — úgy reggel felé, mikor már minden pénz elfogyott és előkerültek a gyémántok, — százszámra heverték az asztalon — —

Vagy Peru. — Az olyan gazdálkodást, ami Monacóban folyik, köszönöm szépen.

Igen, erről még érdemes beszélni. Csak értsen hozzá az ember!

És Emmanuelo de las Foresas ur bátran elmondhatta magáról, hogy fiatal éveiben mindezekhez értett.

Még most is jó ujjai vannak, jó, fűrge ujjai.

Itt van például a gombostüvel, abrosszal és a finom selyemszállal való manipulációi, mely a kártyát elrántja a bankár orra elől. Emmanuelo de las Foresas ur nem egyszer

gyakorolta Baden-Badenben ezt a mesterséget. Most meg akarta próbálni, tudná-e még?

— Igen, apa, próbáld meg —

Emmanuelo de las Foresas ur valóban tudta még!

— Ez oszt a tehetség, az igazi tehetség!

— mondta. — Az ujjak talentuma. — Még egyszer bemutatta a párnán az összes meszterkedéseket. A fiu utánozta, többször egymásután. Emmanuelo de las Foresas ur örvendezve nézte, oktatta, javította.

— Brávó, brávó! Ujra!

Charlotnak sikerült a csalafintaság.

— Nagyszerű, nagyszerű! Ohó, ez aztán a tehetséges gyerek! Brávó, — brávó! Igazán ügyes vagy!

Tovább játszottak. Charlot vesztett. Szinte elnyelte szemével a lapokat és izgalomtól remegve tartotta kezében a játékpénzeket.

Megint vesztett.

— Apa, te hamisan játszol, — mondta és az apja keze után kapott. — Több a kártyád!

De las Foresas ur megharagudott.

— Az ember a saját gyerekével nem játszik hamisan — szólt és nem akarta folytatni a játékot.

De Charlot tovább játszott képzelt partnerokkal, a lapokat a párnára szórva. A játékpénzek csak úgy gurultak a kezében.

Ha Emmanuelo de las Foresas ur és Charlot egyedül voltak, igen kellemesen telt az idő.

Ilyenkor az esti hangverseny után mindig valami hölgy vacsorázott velük. Charlot igen szerette a hölgyeket. Megcsókolták a fülét

és cigarettát cseréltek vele. Levetkőztették, ha a fekvés ideje érkezett és hálóingben táncoltak vele. Mindenben ilyen barátságosak voltak hozzá.

Felrikkantott, úgy megesisiklandozták.

Sok mindenféle ajándékot is kapott Charlot. Ezeket Emmanuelo de las Foresas ur vette őrizetébe.

Néha, a vonaton ülve, megkérdezte Charlot:

— Mondd apa, hol a mi pénzünk tulajdonképen?

— Párisban!

— Hm — sok van?

— Ó igen! De anyának is kell élni, ez pedig sokba kerül.

Voltak napok, melyeken szakadatlanul kísértett a pénz Charlot agyában. Aztán megint hosszabb időre megfeledkezett róla.

Három esztendő pergett le. Ferenc Tivadar ur egy negyedik számot illesztett Charlot műsorába: a Rákóczi-indulót. Charlot gyermekhegedűn adta elő. Pesten játszotta először. Dismagyarban. Diákok huzták haza a kocsiját.

Ferenc Tivadar urnak mindig akadtak ilyen szerencsés ideái. Köszönőlevelet irt a diákoknak és közölte benne, hogy Charlot Dupont szívesen játszana az árvizkárosultak javára.

Az iratot Ferenc Tivadar ur és Emmanuelo de las Foresas ur közösen fogalmazták.

— De hol vannak az árvizkárosultak? — kérdezte de las Foresas ur.

— Uram, — felelte Ferenc Tivadar ur, — Magyarországon mindig vannak árvizkárosultak.

Ferenc Tivadar ur értett a nyílt levelekhez. Ez volt a specialitása. Legnagyobb diadalát is nyílt levélnek köszönhette. Ez miss Tisbyss idejében történt, mikor a közönséghez intézett levélben megtiltotta a templomi hangversenyen való tapsolást, nehogy miss Tisbyss gyöngéd érzéseit megbántsák. A hangverseny huszonhatezer frank bruttó bevételt eredményezett. (És mibe kerülnek ezek a templomok, uram? Semmibe, — épen semmibe! Ingyen kapja őket az ember.) És künn a templom előtt az egész város hurrázott.

Ferenc Tivadar ur megírta, hogy Emmanuelo Dupont, a kis művészfenoménné atyja, aki dicsőséggel szolgált a szülőföldjét és hű maradt az orleanistákhoz, a hercegi házhoz, melyből származott, boldog, hogy fia kifejezheti rokonszenvét egy ország iránt, mely mindig megőrizte szeretett hazájának felsőbbségében és jövőjében való rendithetetlen hitét.

Emmanuelo de las Foresas urnak könnyek csillogtak a szemében.

Az árvizkárosultak javára tartott hangversenyen már a pénztárnyitás előtt elkelt minden jegy. A hangverseny a „Szabó vagyok én, a nevem Kakadu“-val végződött. A tizenkilencedik kihívás után Charlot ráadásul eljátszotta a Rákóczi-indulót.

Következő reggel nyakukba vették Magyarországot. Ferenc Tivadar ur kétszázezer forintot vételezett be.

Charlot rohamosan nőtt. Zoknija fölött, vörös, vékony lábának jókora darabja kandikált ki. Ferenc Tivadar ur csipkét varratott a nadrágjára.

Esténként; mikor Charlotra esett a pillantása, aki szájában az elmaradhatatlan cigarettával, hintázott a székén, Ferenc Tivadar ur mély gondokba merült.

— Uram, — Charlot-t nyole évesnek kell mondanunk. Nem lehet már hét esztendő, hisz csaknem megüti a gárdisták mértékét.

Charlot javában taposta a tizenegyedik esztendejét.

Berlinben hangversenyeztek. Ugy tervezték, hogy e hangversenyek után, mielőtt Amerikába indulnának, Charlot egy hónapi szabadságra hazautazik Párisba.

Az első koncertek egyikén történt. Charlot befejezte a számát s a művész-szobában állt. Taps hangzott a teremből. A művész-szobában sokan voltak.

— Bemenni — bemenni! — kiáltott Ferenc Tivadar ur!

Charlot bement. Mint a vihar, tombolt a tetszés. Ki, be és megint be.

A sikertől lázasan és izgatottan állt a művész-szobában. Még mindig tapsoltak.

— Bemenni — bemenni! — kiáltott Ferenc Tivadar ur az ajtóból.

Charlot ismét bement.

Visszajött. A karja tele volt virágokkal. Fáradtan a földre hullatta őket s az ajtófa-nak támaszkodott.

Érezte, hogy valaki a haját simogatja.

Felpillantott. Szelid, szomorú arc hajolt fölébe, nagy szemekkel. Benn a teremben még egyre tombolt a tetszés vihara.

Nem tudta miért, de hirtelen átkarolta az idegen fiatalember nyakát és szorosán hozzásimult.

— Pauvre enfant, mon pauvre enfant! — mondta a fiatalember és tovább simogatta a haját.

Egy berlini ujság kritikusa volt. Naponta eljött és magával vitte a fiut sétálni. A Tiergarten fasoraiban járkáltak. Charlot görcsösen fogta Becker Hugó kezét. A pénzéről és az utazásairól beszélt, mint egy öreg ember.

— Hol a pénzed? — kérdezte Becker Hugó.

— Párisban — a-a — Azt akarta mondani: az anyjánál. — Párisban — ismételte. — Apa minden pénzt Párisba küld.

— Ugy — hát apádé a pénz?

Charlot tovább beszélt, míg fel-alá jártak a fasorokban.

Ferenc Tivadar ur Párisba utazott. Néhány nappal később Emmanuelo de las Foresas ur is elhagyta Berlint.

— Elő kell készítenem a hazamenetelét — mondta de las Foresas ur. — Hazamegyek és levágatom a kövér borjut. Emmanuelo ur suttyomban Potsdamba utazott egy szőke hölgygel, aki kétszázhusz fontot nyomott.

Charlot Becker urnál maradt.

Az utolsó hangverseny után Becker ur elment a fiuhoz és becsomagolta a bőröndjeit.

— Charlot, — mondta — gyűjtöttem némi pénzt számodra — — Olyan pénzt, amiről Ferenc Tivadar ur, meg az apád nem tudnak,

érted? Olesóbban kaptam a helyiségeket, tudod? — ezer márkát tesz ki.

— Ezer márka . . . az enyém . . . igazán az enyém? — Nézte a pénzt. — Az enyém? Mind az enyém? — — Elvette és kiteritgette a bankjegyeket, egyiket a másik után, legyezőalakba rakta a pamlagon, kisimitotta és kissé távolabb állva nézte őket.

Egy pillanatra sem állt meg a kereplője. Mennyi mindent fog venni ezért a rengeteg pénzért! Mennyi ajándékot!

Csomókba osztotta a papirosokat, — ezt ennek, azt amannak szánja.

— Ennyi pénzért bizonytal kapok egy selyemruhát anyának, nem?

Hosszan fecsegett az anyjáról és a többiek-ről, akik otthon vannak; mi mindent csinálnak, hol laknak.

— Látja, anya majdnem mindig sir —

Hirtelen elpirult és elhallgatott.

— Mert az csak hazugság, nem is igaz, hogy anya meghalt, — mondta. Közel volt hozzá, hogy könnyekben törjön ki. — Csak Ferenc Tivadar ur akarja mindenáron így; anya otthon van. Neki küldi apa mind a pénzt, hogy vigyázzon rá.

Összeszedték a pénzt és bevarrták Charlot bluzának bélésébe.

— Add oda a nénikédnek Charlot, hogy őrizze meg a számodra; akkor senki se tud róla, — és ha venni akarsz valamit érte, megvan, nem igaz?

— Igen, — odaadom a néninek, — akkor mindig elvihetem tőle.

Charlot odasimult Becker urhoz.

— Maga olyan jó hozzám, — mondta.

— Ugy találod, Charlot? — Becker ur megsimogatta a haját fehér kezével.

— Vannak gyerekei? — kérdezte Charlot.

— Nem, — nincsenek gyerekeim.

— Hm, — kéne hogy legyenek.

— Még sincsenek, Charlot.

Becker ur Charlot vállára csusztatta a karját és egy pillanatra keblére szoritotta.

— No, de most csomagolnunk kell, fiam.

Charlot sirt, mikor el kellett szakadnia Becker urtól.

Emmanuelo de las Foresas ur családja még mindig az ötödik emeleten lakott. Más változás nem történt, minthogy de las Foresas asszony megöszült.

Emmanuelo de las Foresas ur két órakerék ágyába hozatta az első csésze csokoládét. Aztán felkelt. De las Foresas asszony öltöztette fel. Miközben öltöztette, mindig nagyon rettegett de las Foresas urtól, mert reggelenként csaknem mindig akadékoskodott. Hajbodorító-vasat szokott használni és mikor elégedetlen volt, meglehetősen energikusan de las Foresas asszony nyakába nyomta.

Mikor de las Foresas ur öltözködött, az egész ház remegett.

Mihelyt a toálettjével elkészült, elment hazulról.

De las Foresas asszony ide-oda botorkált és remegett a pillanattól, melyben hazajön.

És mind a kilenc gyerek felbukkant, éhségtől félholtan és ugyanettől az örökös félelemtől eltelve.

Charlot beleszokott a régi kerékvágásba. Nem is kérdezte, hogy mi van a pénzzel.

Egy szép napon egyetlen sous sem volt a házban. De las Foresas asszony úgy ontotta a könnyeit, mint a vízvezeték. Nem készíthetett ebédet de las Foresas ur számára.

Charlot elment a nénikéhez és elhozta az ezer márkát. Ebből kilencszázat de las Foresas asszony egy régi dunnába rejtett.

Charlot szívében erős, tompa gyűlölet ébredt atyja iránt, mint valami állatban, mellyel rosszul bánnak.

De las Foresas ur egyébként gyakran magával vitte, színházba, operába. Ferenc Tivadar urtól kaptak páholyt. Az utolsó két héten Charlot kikocsikázott kockás ruhájában. Két kis ponyvával a Bois de Boulogne-ba. Ezeket is Ferenc Tivadar ur adta. Olyan jó ember volt.

De las Foresas asszony kísétált, leült az utvonal egy padjára és nézte Charlot-t, amint a hosszú kocsisorban elgördült előtte.

A négy hét leforgása után utrakeltek és Amerikába hajóztak.

Ferenc Tivadar ur voltaképen nem fektetett sulyt Amerikára. Amerika sértette művészi meggyőződését. — Nem vagyok én dobos — mondta.

Egész vagyont keresett.

Charlot mindent megtett, amit csak kívántak tőle. Az éjszakákat vonaton töltötte, nappal pedig gyakran két hangversenyen is játszott. Szemei sajátságosan bárgyu tekinteteket vettek fel, semmi iránt sem érdeklődött. Csak ritkán beszélt. Ha gondolt valamit, legalább senkit sem terhelt a gondolataival.

Egyik cigarettát a másik után szitta.

Hosszu órákon át cigarettáról cigarettára gyujtott és a füstöt bámulta. Végre egész felhőbe burkolózott.

De különben, mint említettük, oda ment, ahova akarták és pontosan megtette, amit kívántak tőle. Mindig fáradt volt, akár egy vízholdó.

Chicagóban kis gyémántokkal kirakott arany-hegedüt kapott. Valamelyik hangversenyén ajándékozták meg vele. Emmanuelo de las Foresas ur ez este nem jelenhetett meg a hangversenyen s így nem is látta a hegedüt. A buja amerikai szépségek gyakran megakadályozták a megjelenésben.

Másnap reggel Charlot a hotelportással eladatta a hegedüt s a pénzt Párisba küldte az anyjának.

Csokoládéja mellett de las Foresas ur a lapokat böngészte. A hegedüről is olvasott.

Látni kívánta.

— Eladtam, — szólott Charlot.

— Micsoda?

De las Foresas ur csaknem elejtette a csészét.

— Eladtam — ismételte Charlot, atyjára tekintve. — A pénzt hazaküldtem.

Emmanuelo ur mozdulatlanul ült az ágyban, a csészével a kezében s képtelen volt egy szót is kinyögni.

Charlot arckifejezése olyan különös volt.

A kis hegedücsoda úgy megnyult, hogy Ferenc Tivadar ur kényszerülve volt a plakátokon tiz esztendősnak hirdetni: Kaliforniában voltak ekkor. Utána Havannát, Mexicót és Braziliát járták be.

— Uraim! — szólt Ferenc Tivadar ur Emmanelo de las Foresas urhoz. — Ausztráliába megyünk. Legbensőbb meggyőződésemm ellenére van, de az idők, uram az idők.

Emmenuelo de las Foresas ur úgy vélekedett, hogy minden pénz egyformán jó. Ausztráliába mentek tehát.

Charlot alkalmazkodott. Egyébként meg se kérdezte senki.

Mikor este borozás közben Ferenc Tivadar ur néha Charlotra tekintett, aki ernyedten lecsüngő karokkal aludt a székén, így szólt Emmanuelo de las Foresas urhoz:

— Tudja mit — voltaképen nagyon jó fiu a Charlot! — Látja uram, ez a jó a dologban — gyerekek nem rendeznek jeleneteket. Nem tenoristák, akik beteget jelentenek, kitartanak, az ember tudja hogyan áll velük. Megmondom egész nyiltan: legszivesebben gyerekekkel „dolgozom.“

Charlot Dupont-t, a hegedücsodát úgy lehetett játszatni, akár egy verklit. De azért olykor mégis voltak makaessági rohamai.

Egy napon, miközben kofferjét csomagolta, fogta és utolsó darabig tönkretette a játékait. Széttördelte a szék élén, összegázolta a földön. Vaskarikáját a falhoz nyomta, erőnek erejével elgörbitette.

Nyögött az erőlködéstől.

Jött Emmanuelo de las Foresas ur és látta a rombolást. Charlot biborpiros arccal állt a romok között.

— Mit jelentsen ez? — Mit műveltél a játékokkal?

— Megsemmisítettem — mondta Charlot.

— Elment az esze ennek a fiunak?

— Nem cipelem magammal! — szólt atyja szemébe nézve. — Hagyj engem békén, — nem cipelem magammal!

Emmanuelo de las Foresas ur békén hagyta. Neki is voltak gyenge pillanatai. Lehajolt és összeszedte a törmelékeket.

Mindenki megfordult az utcán Charlot után. Bluzában, térdig meztelen lábszáraival, hosszú himbálózó karjaival mulatságos látvány volt. Meg aztán Ferenc Tivadar ur mindig olyan gyerekes szalmakalapokat vett neki.

Az utcagyerekek gyakran utána kiabáltak.

Egy napon Charlot nagy sereg iskolás-gyerek mellett haladt el.

— Nézzétek csak, a bluzember! — kiáltott egyikük, — nini, a bluzember!

Egész koncert keletkezett, sipoltak az ujjai-kon, nevettek, kiáltoztak:

— Ejnye, — hol hagyta a dadádat?

— Ki gombolja be a nadrágodat?

— Van annak sütnivalója, aki így jár?

Bluzember, bluzember!

Ki látott még ily vacakot?

Bluzember, bluzember!

Ha megpillantlak kacagok.

énekelték kórusban.

— Adjatok neki tiszta pelenkát!

— Hol a cuclija?

— Szárazba kéne már egyszer tenni.

Charlot követ fogott s utánuk dobta.

Többé nem lehetett az utcára levinni. Ferenc Tivadar ur egész tekintélyét latba vetette és mégse ment.

— Nem megyek!

Charlot a falhoz lapult, félt hogy erőszak-
kal lekényszerítik.

— Nem megyek!

Ferenc Tivadar ur már készült, hogy el-
páholja. Charlot meggörnyedt, fogait csikor-
gatta. Szemei villámokat szórtak.

Ferenc Tivadar ur keze leernyed.

— Nem járok tovább bluzban! — mondta
Charlot.

— Nem akarsz tovább bluzban járni? —
Ferenc Tivadar ur a bluzos fiura pillantott, aki
bután, magasra nyulva állott előtte. Elgon-
dolkozott.

Ferenc Tivadar ur belátta, hogy valóban
nem járhat már bluzban.

Charlot kabátot kapott.

Közeledett a tizennegyedik évéhez.

Charlot Dupont-ék visszatértek Európába.

— — Ferenc Tivadar ur bokkrétát akart
kötözni művészekből. Hat világhírű nagysá-
got szándékozott egy plakátra gyűjteni. A
publikum elfásult, nagy ágyut kellett a mel-
lének szegezni, Ferenc Tivadar ur valami
tejutról beszélt, mely Európa művészetének
egén ragyog. Charlot Dupont, a hegedüesoda
is e tejuthoz tartozott.

Kivüle egy alténekesnőből, egy baritonis-
tából, egy szügies románc-tenoristából, egy
csellistából és Madame Simonin zongoramü-
vésznőből állt a társulat. Az alténekesnő
térfogata teljesen megfelelt Emmanuelo de
las Foresas ur kívánalmainak.

Két műsorral végiglármázták egész Európát.

— Uram! — szólt Ferenc Tivadar ur, —
én dohányzó szakaszba szállok.

Emmanuelo de las Foresas ur szintén dohányzóba szállt.

A többiek együtt utaztak.

A kupé zsufolva volt szőrmével és szennyes párnákkal. Az alténekesnő fűző nélkül utazott, vörös bluzban. Felső testét párnák közé ásta, mintha fejtetőre akarna állani. Az urak fal felé fordulva horkoltak.

Ferenc Tivadar ur művészei az uton meglehetősen közömbösek voltak egymás iránt: nem feszélyezték magukat.

A zongoraművésznőnek melege volt. Neki-vetközött és összegömbölyödött, mint egy macska, meztelen karjait a feje fölé hajlítva.

Charlot felébredt és körülnézett. Sokáig bámulta a zongoraművésznő telt karjait.

Egyikük sem tudott már aludni. Üres aggyal üldögéltek és bárgyun báméskodtak egymásra. A zongoraművésznő ujjgyakorlatokat végzett egy néma zongorán.

A turné művészei négy viccen rágódtak, melyeket óránként többször megismételtek.

Aztán megint elaludtak.

Charlot csendesen közelebb csuszott a zongoraművésznőhöz és kíváncsian nézegette gyermekarcát, lágy szemhéjait. Charlot már kevesebbet aludt a vonaton. Mozdulatlanul üldögélt és órákhosszat le nem vette a szemét Madame Simonin elragadó vonásairól.

Meg se mozdult. Félt, hogy felébreszthetne valakit. Oly jó volt egyedül gubbaszkodni a sarokban és nézni őt, amint alszik.

Ha Madame Simonin gyakorolt, megengedte a fiúnak, hogy térdén tarthassa a néma zongorát.

Valami állomásra értek, ahol ebédelni szán-

dékoztak. A hölgyek néhányszor végigfutottak arcukon a puderpamaccsal és köpenyeikbe burkolóztak. Mindig Charlot szállt ki elsőnek. Megállt az étterem utolsó asztalánál és bevárta Madame Simonint.

A zongoraművésznő igen mulatságosnak találta a hosszú Charlot-t rövid térdnadrágjában.

Ferenc Tivadar ur művészei közül ő szerepelt legkevesebb szerencsével. Olyan esetlen volt hosszú karjaival. Megroggyant térdrel állt a pódiumon, mintha restelné hosszú lábcsárait.

— Hogyan állsz? Ejnye, hogyan állsz? — Emmanuelo de las Foresas ur magánkívül volt. — Altató-dalt akarsz játszani a lábaidnak, te félkegyelmű! — ezt akarod mi? — mars be!

Charlot kétszeresen gyámoltalanul lépett a pódiumra.

De las Foresas ur a függöny mögött állt.

— Egyenesen állj, — mért nem mosolyogsz — — egyenesen állj, — — hajtsd meg magad.

Egyetlen kéz se verődött tapsra az egész teremben.

— Hajtsd meg magad, — hajtsd meg magad.

Az ostoba hangok oly élesen fakadtak Charlot hegedűjéből, akár egy beretva.

De las Foresas ur dühében véresre csipkedte a csodát.

Charlot utolsó száma alatt Ferenc Tivadar ur is odaállt a függönyhöz, de las Foresas ur mellé.

— Hogy áll? — mondta de las Foresas ur. — Rémes, hogyan áll az utóbbi időben.

— Ugy áll ott uram, mintha tele lenne a nadrágja — szólt Ferenc Tivadar ur és eltűnt.

Ferenc Tivadar ur a legkellemetlenebb szavakat vagdosta Emmanuelo de las Foresas ur fejéhez.

Gyér taps hallatszott a karzatról.

— Bemenni! — Nem mégy be mingyárt! — kiáltott de las Foresas ur. — Mosolyogj már, az ördögbe is, mosolyogj már!

Emmanuelo de las Foresas ur utóbbi időben nagyon hozzászokott a káromkodáshoz.

A hegedücsoda gázsiját leszállították felényire.

Charlot nem is lepődött meg. Ha egyáltalán várt valamit, ez volt az.

Este, koncert után a földre telepedett, kedvenc helyére, Simonin asszony hangszere mellé és fájós fejét fáradtan a zongorához támasztotta.

Főleg akkor érezte a fájdalmat, ha Simonin asszonyra tekintett, vagy ha Simonin asszony játszott. Ilyenkor Charlot mondhatatlanul nyomorultnak érezte magát.

Városról-városra vándoroltak. Ferenc Tivadar ur rendszerint előre utazott. Ilyenkor az alténekesnő vonult Emmanuelo de las Foresas urral a dohányzó-fülkébe.

Simonin asszony patience-ot rakott a néma zongorán, melyet Charlot a térdén tartott.

A baritonista gyakran mesélgetett. Európa minden művésznőjéről tudott valami skandalumot.

Simonin asszony felütötte ragyogó szemeit és akkorát nevetett, hogy kihullottak kezéből

a kártyák. Charlot elvörösödött. Olyan különösen érezte magát, mikor az asszony így nevetett.

— Mit csinált? — kérdezte Simonin asszony.

Ingyen vacsorázott minden este a kis ártatlan.

A szüziés dal-tenorista felpillantott ujságjából. Allandóan ujság volt a kezében; nem értette az idegen szöveget, csak a nevét kereste.

— Nem ismeri a férje történetét? — kérdezte.

— Nem, — miféle történetet?

— Valahányszor egy új kis Lizeski jön a világra, megvizsgálja, melyik barátjára hasonlít. Aztán odamegy az illetőhöz és kölcsönkér tőle ezer frankot.

Charlot szivből kívánta, hogy Simonin asszony hagyja abba a nevetést.

Legjobban szerette, ha ölbetett kézzel, csendesen üldögélt. Ilyenkor gyakran mosolygott s a szemei ragyogtak.

És Charlot nagyon boldog volt, érezte amint a vére melegen a szive felé áramlik.

Charlot egyre ügyetlenebb lett. Nem tudta hova dugni a karját, így esett, hogy mindig a lábára bukott. Ruhája, a csipkés baby-ruha is szenvedést okozott a nagy, felnőtt fiúnak.

A hotelszobákban mindig a sarokba furazkodott. Ott üldögélt, elbujva, fejét a kezére támasztva, mozdulatlanul, órákhosszat.

Boldog volt. Csak ne kelljen beszélnie.

Charlot mindig tudta, hogy a különböző városokban, mely időben jönnek ki a gyerekek az iskolából. Ilyenkor az ablakhoz állt

és utánezett a könyvekkel hazafelé vándorló gyereksapatnak. Szemei oly fénytelenek voltak, mintha kialudtak volna. Ferenc Tivadar ur tejutjának többi világhirüjei nem letek a helyüket, ki-be mászkáltak a hotelszobákban. Nem szivesen voltak egyedül, hat műorszámuk pedig siralmas társaságot nyujtott. Idegesen, kedvükszegetten járkáltak ide-oda; vagy fáztak, vagy melegük volt.

Mindannyian betegeskedtek: az orvosságos üvegek egész arzenálját cipelték magukkal.

Többnyire Simonin asszony szobájában tartózkodtak, aki egész áldott nap mást sem tett, mint leült a zongorájához skálázott és megint felkelt.

Charlot nem szaladgált. Mozdulatlanul, fáradtan üldögélt e zürzavar közepette a kucájában.

Emmanuelo de las Foresas urnak igen sok fehérnemüje volt, nem volt szék a szobában, melyen egy-egy szennyes ing ne hevert volna.

Este, hangverseny előtt Simonin asszony szobájában gyülekeztek és várták a kocsikat. Topogtak, forogtak a butorok között, mint egy sereg csibe. Az egyiknek az ujja fájt, másiknak a torka.

Simonin asszony és az alténekesnő a hangverseny alatt a művészszozában ültek és az ujságírók udvarlását fogadták. A nagyvilági dámák hűvös modorában társalogtak a kritikusokkal, akik zavartan ültek bő fekete kabátjukban, messziről bámulták a gyémántfüzért Simonin asszony nyakán és zavartan mosolyogtak.

Simonin asszony vagyontérő briliánst hor-
dott. Gyerekfejecskéjét (nem szándékosan)

karjára támasztotta, melyen csak úgy szikráztak a gyémántok és előkelő nyugalommal mosolygott. Volt egy karkötője, mely minden világiállításon, dícséretet vallott volna.

Charlot az egész világról megfeledkezett. Mozdulatlanul állt egy sarokban és nézte az asszonyt. Szemei úgy itták e képet, mintha álom lett volna.

Mikor az ő számai következtek, ki-be kergették. Ugy jött vissza Simonin asszonyhoz, mint a fényhez. Számára csak ő létezett, a szép, a ragyogó.

Idegen hölgyek jöttek be, virágot hoztak. Simonin asszony elvette a virágot, megköszönte és megcsókolta az idegen hölgyek arcát.

A hangverseny végeztével a hírlapírók felsegítették Simonin asszonyra és az alténekesnőre hosszú bundáikat, a hölgyek elfogadták a kritikusok felkinált karját és kocsijukhoz vezettették magukat.

Kimosolyogtak a kocsiaablakokon, a virágcsokrokkal a kezükben, míg csak el nem indultak.

— Hülyék — mondta Simonin asszony.

Az alténekesnő kiöltötte a nyelvét. És kacagtak, mint két iskolásgyerek.

Charlot mindig közel volt a síráshoz, ha Simonin asszony így nevetett. Ült a kocsi homályában és két babérkoszoruját úgy szorongatta, hogy sajgott a keze.

A két koszoru Emmanuelo de la Foreasas ur tulajdona volt. A „Szabó vagyok én, a nevem Kakadu“ eljátszása után szokták a csodahegedüsnek a szinpadra dobni.

Hangverseny után nagy vidámság uralkodott. Otthoniasan öltözve vacsoráztak Simonin

asszony szalonjában. Művészekről folyt a szó. Pénzről is gyakran beszéltek. Az alténekesnő gazdag volt, néhány millió és egy normandiai kastély birtokosa. Simonin asszonynak is volt vagyona. Ha pár sous-ról volt szó, takarékoskodott és ezeket hajigált ki az ablakon.

A keresetükről beszéltek. Részt kaptak a jövedelemből. Gyakran tizenötszáz frankot vételeztek be esténként.

Durva sóvárgással beszéltek e pénzekről.

— Művészet, — mondta Simonin asszony, jó ha tizen értenek hozzá! A hölgyek látják, hogy jó ujjaim vannak, az urak a karomra meresztik a szemüket — gyalázat! Művészet, ha — ha — ha, gazdag akarok lenni . . .

Néha őrült fősvénység lepte meg ezeket a művészeket, annyira, hogy odaszólitották a pincéreket és néhány fillér kiadást is sokallottak. Nem engedték kifosztatni magukat. Nem azért utaztak, hogy a hotelokat gazdagítsák. Azért utaztak, hogy pénzt szerezzenek.

Gyakran képesek voltak elutazni, anélkül, hogy egy fillér borraivalót adtak volna. A pincér féléjszaka nekik szaladgált.

— Talán bizony egész életemben verekedni fogok a csőcselékkel! — mondta Simonin asszony. — Öregkoromban már nem akarok fáradni.

— Azért utazom, hogy keressek!

Délelőtt Simonin asszony tizenegyszáz frankot adott ki egy damaszkusi kardra.

— Azt hiszik az emberek, élvezet nekem nézni hogyan ásitoznak? — mondta Simonin asszony.

Beszéltek azokról a sajnálatraméltó terem-

tésekről, akik énekelnek anélkül, hogy hangjuk lenne, zongoráznak, pedig béna a kezük, mert szegények és élniök kell.

Charlot hallgatta a beszélgetést. Nem szorongással, mert ahhoz tompa volt az elméje. De a fáradságnak olyan érzésével, hogy alig tudta a kezét felemelni.

Az ágyban fekvé kétségbeesetten zokogott. Sok mindenért sirt. Sirásra készítette a ruhája és Simonin asszony és a publikum, amely nem tapsolt már neki és Simonin asszony, aki oly sok csunyaságot mondott.

Egy este az ágyában fekvé, hosszan bámulta a kályhában lobogó tüzet. Leszállt az ágyról, fogta de las Foresas ur két száraz babérborsoruját és tűzbe vetette.

A koncertekre következő reggel felhozták a lapokat a művészeknek. Nem tudták olvasni őket, de megszámlálták, kiről hány sort irtak és találgatták, mit jelenthetnek a szavak. Charlot sose nézte át a lapokat, a többiek jelenlétében. De délután, mikor ezek már meg is feledkeztek a kritikáról, ellopta az ujságokat és benn a szobája sarkában egyiket a másik után terítette ki a térdén és rábámult az egyetlen szegényes noticia, mely a „fenomén“ Charlot Dupont-ról szólt.

Egy este, vacsora után Simonin asszony a kottáit forgatta.

— Ez szép! — mondta. — Csak lenne hegedüs a truppban!... ejnye most jut eszembe — nevetett, hiszen Charlot hegedül!

— Charlot, hozza csak a hegedüjét!

Charlot fogta a hegedüjét és játszani kezdtek.

Kis idő múlva Simonin asszony bólíntott.

— Hiszen egészen jól megy. Csak vigyázni, Charlot!

Charlot úgy játszott, mintha álmában játszana. Csak a hangjegyeket tudta tisztán megküiömböztetni, meg Simonin asszony arcát.

— Jól van Charlot, jól van!

Ugy tetszett, mintha Simonin asszony vezetné a kezét, azért játszott olyan biztosan. Könnyek csillogtak a szemében. Minden pillanatban tartott tőle, hogy sirva fakad.

Befejezték a darabot.

— De, kedves gyermekeim, hiszen a fiúnak tehetsége van! — szólt Simonin asszony. — Charlot, együtt fogunk játszani.

Charlot sose hitte volna, hogy ilyesmi is megtörténhet. Reggeltől estig játszottak. Simonin asszony ráfüggesztette ragyogó szemeit és nevetett, ha jól ment. A fiuhoz igazodott és alárendelte neki a saját művészetét.

— Égbekiáltó bűn! Hiszen a fiúnak tehetsége van! Együtt fogunk játszani a hangversenyen.

Felléptek. Mikor Charlot oly hosszú idő után először hallotta felzugni a tetszés zaját, könnyek buggyantak ki a szeméből. Amint kiértek, Charlot megragadta és megcsókolta Simonin asszony mindkét kezét és érthetetlen, könnyektől elfojtott szavakat susogott.

Ez a szám volt a hangverseny eseménye. Simonin asszony kivánta, hogy Charlot ismét megkapja a régi gázsiját.

Charlot most mindig Simonin asszonynál tartózkodott. A zongora mellett ült, mikor Simonin asszony gyakorolt. Miközben szökdelő ujjai a billentyük felett repdestek, fe-

csegett, mint egy gyerek. Nevetett, fiatal lányos, zengő nevetéssel, lágy hangon beszélt és arcát száz grimászra torzította. Olyan pajkos volt Simonin asszony, mint egy kis cica.

Charlot csak akkor érezte magát boldognak, ha mellette ülhetett, ha közelében lehetett, mikor egyedül volt, gondolatban féléjszakán keresztül újra meg újra föleleveníthette az emlékeit és csókolta az asszony néhány virágját, melyeket medaillonban viselt a nyakán.

— — Aztán befejeződött a turné. Mindenki az útjára ment. Simonin asszony amerikai körutat tervezett.

Charlot nem arra gondolt, hogy nincsen szerződése, hogy haza kell mennie Párisba, az ötödik emeletre, hanem arra, hogy el kell szakadnia Simonin asszonytól és számára ez egy a halállal.

Utolsó este volt. Charlot-nak másnap reggel utaznia kellett. Simonin asszony kérte Emmanuelo de las Foresas urat és Charlot-t, hogy vacsorázzanak nála, kettőjüket hívta csak meg, senki más.

Charlot szótlan volt és az ételekhez hozzá se nyult.

— Egyen Charlot! — mondta Simonin asszony. — Hiszen a kedvenc ételei.

Charlot gépiesen hozzálátott. — Köszönöm — mondta.

Némán ült, szemeit az asszonyra függesztve, némán és gyámoltalanul.

Charlot csak azt tudta, hogy vége a boldogságának.

Most, ma este dől romba a boldogsága. És minden hiába, nincs segítség!

Emmanuelo de las Foresas ur meg volt sértve.

Ferenc Tivadar ur goromba volt de las Foresas urhoz.

— A legválságosabb időben hagyja el Charlot-mat, — mondta de las Foresas ur reggel.

— Uram! — szólt Ferenc Tivadar ur, — azt hitte ez a humbug örökké fog tartani?

Emmanuelo de las Foresas ur valóban sokáig szenvedett Ferenc Tivadar ur fogya-
tėkos modora miatt. Ferenc Tivadar ur ot-
romba ember volt. De las Foresas urat sér-
tette a viselkedése.

— Olyan dolgokat mond —

— Pedig ő maga is társaságbeli ember —
szólt de las Foresas ur.

Befejezték a vacsorát. Simonin asszony játszott. Charlot a földön ült, fejét a zongorának támasztva!

— Ön tehát Párisba utazik? — kérdezte Simonin asszony.

— Igen, Párisba utazunk.

— Ott laknak?

— Igen! — szólt Emmanuelo de las Foresas ur, — ott lakunk.

— Hol? — hogy legalább meglátogathassam önöket.

— A Boulevard Haussmann-on. — Emmanuelo de las Foresas ur az első emeletre telepítette a de las Foresas familiát.

Charlot hirtelen könnyekben tört ki.

Mikor menni akartak. ezt mondta Simonin

asszony: — Aztán ne feledkezzen meg rólam Charlot, nem fog megfeledkezni?

Charlot alázatos, hűséges szemekkel nézett rá, mint egy kutya. Egy szót sem tudott kiejteni remegő ajkain.

Másnap reggel, ép abban a pillanatban, mikor de las Foresas ur és Charlot indulni akartak, a pincér levelet adott át Charlot-nak dugva.

— Az öné! — mondta.

Charlot elrejtette a levelet.

Pénzesutalvány volt a boritékban. Egy névjegyzen ez állott: „Charlot-nak, a hegedűjáték mesterének, Simonin Zsófia.“ Annyit csókolt a Charlot Simonin asszony névjegyét, hogy a szavak elmosódtak, még mielőtt Párisba ért volna.

A Foresas-féle ötödik emeleten szomorú világ volt. A koncert-ügynökök magatartása egyenesen sértette de las Foresas urat. Egyik sem tudta használni a hegedűcsodát.

— Uram! — szólt Emmanuelo de las Foresas ur Ferenc Tivadar urhoz.

— Ön tehát nem akarja újból szerződteni a hegedűcsodát?

— Uram! — Azt hiszem, mindig világosan beszéltem. Nem szándéksom Dupont urat szerződteni!

— Tehát minden kötelezettség alól fel vagyunk oldva?

— Minden kötelezettség alól.

— Csak ezt akartam leszögezni. — Uram!

— mondta Emmanuelo de la Foresas ur. — Az összes ügynökök rá fognak esni a hegedűcsodára.

Emmanuelo de las Foresas ur beiktatta a „Figaró“-ba, hogy Charlot Dupont, a csodahegedüs, a mi híres kis honfitársunk, írta a lap, miután diadalmas világszerte hangverseny-körutját befejezte, egyelőre minden szerződési ajánlatot visszautasított.

Senkisé sem jelentkezett, senkisé sem szaladt utána.

Emmanuelo de las Foresas ur várt egy héttig, várt kettőig: még csak vidéki körutra se hívták. Emmanuelo de las Foresas ur maga kezdett a csodával házalni.

Az összes hangversenyügynökségeket felkeresték.

— Sajnálják — mondták, de momentán nem használhatják.

Halványan, görnyedten baktatott Charlot de las Foresas ur nyomában. Olyan érzése volt, mintha ez az egész csak súlyos szemrehányás lenne ellene.

Simonin asszony pénzét elköltötték. De las Foresas asszony sirt és újra járta a megszkott utakat a zálogházba, de las Foresas ur gyerekekről beszélt, akik sirba viszik a szüleiket.

Charlot órákat vett a konzervatórium egyik tanáránál. A professzor megszerette a babyruhás hosszú fiút, azt mondta: halad. Egy napon kieszközölte Charlot az engedelmet, hogy Padeloup-nál felléphessen.

Charlotnak olyan érzése volt, mintha kő esett volna le a szivéről. Életében most először volt igazán boldog. Rohanást sietett haza a boulevardon. Örömeben körülnyargalta az utcán az embereket: vasárnap játszani fog Padeloupnál!

Mintha egy csapásra valami nehéz kábulatból ébredt volna fel a de las Foresas család. De las Foresas asszony nevetett; a de las Foresas gyerekek még sose hallották nevetni az anyjukat. Nevetés közben azonban könnyekben tört ki. De las Foresas asszony tulságosan boldog volt! A gyerekek üvöltöztek, mindegyik a maga melódiája szerint és össze-vissza ugrabugráltak, mint vadállatok a ketrecben.

Emmanuelo de las Foresas ur hazaérkezett és mikor meghallotta az ujságot így szólt:

— Mindig mondtam: Padeloup ur olyan ember, aki meg tudja becsülni a tehetséget.

Charlot az ebédlőben szokott aludni, a pamlagon. De las Foresas asszony esténként bement hozzá, ölébe fektette Charlot fejét és becézte, mint egy kisgyereket.

De las Foresas asszony nagyon boldog volt.

— Nem is reméltem Charlot, nem is reméltem.

— Anyám!

— Ó, hogy kinozták az én fiamat négy álló esztendőn keresztül, hogy kinozták!

De las Foresas asszony kezei közé vette Charlot fejét, nézte-nézte és megcsókolta a haját.

— Én jó kis fiacskám!

De las Foresas asszony mesélt arról az időről, mikor Charlot még egész kicsiny volt és ő tanította az első melódiára.

— Emlékszik-e még rá? Szabó vagyok én, a nevem Kakadu, ez volt a dal.

— Ó igen.

Hogyne emlékeznék!

Állt a zongora előtt és olyan kicsi volt,

fel se ért a billentyűkig — és mégis játszott már. És oly gyorsan tanult, jó hallása volt, ha csak kétszer is hallott valamit, hiba nélkül lejátszotta, — hiba nélkül.

Akkor aztán következtek az esztendőök, mikor végighurcolták az ő fiacskáját az összes országokon.

De most megint rendben van minden — rendben van minden.

De las Foresas asszony nagyon boldog volt.

— Nem is reméltem, fiam! — igazán nem is mertem remélni. Azt hittem semmire sem megy már az én kis fiam.

Charlot Simonin asszonyról beszélt, akivel együtt játszottak és aki talentumosnak mondta őt.

— Áldja meg az isten, áldja meg az isten érte.

De las Foresas asszony simogatta Charlot göndör haját. Charlot egyre mélyebben lélekzett és csakhamar álomba merült.

De las Foresas asszony csendesen levette a kezét a fiu fejről és felállt.

Fogta a lámpát és hosszan nézte a nagy fiát, amint feküdt és mosolygott álmában. Könnyek szaladtak végig az arcán. De las Foresas asszonynál olyan könnyen ment a sirás.

Másnap de las Foresas asszony veszekedett az urával. Hosszu évek óta először. Mászor arra szoritkozott, hogy türje a szidalmat és hallgasson. Most azonban nekibátorodott. De las Foresas asszony fekete frakkot akart csináltatni Charlotnak a hangversenyre.

Emmanuelo de las Foresas ur a hajbodo-

ritóvassal intette nyugalomra. De las Foresas asszony sirt és elállt a kívánságától.

Charlot térdnadrágban és kabátban ment Padeloup urhoz. Emmanuelo de las Foresas ur elkísérte a fiát.

Elsőnek de las Foresas ur lépett a művészszozába, Charlot követte, ügyetlenül tartva kezében a hegedűtokot.

Egy ur jött elébük.

— Padeloup urhoz van szerencsém? — kérdezte de las Foresas ur.

— Charlot Dupont, a hegedűcsoda.

Padeloup ur elnézett Emmanuelo de las Foresas ur feje felett.

— Dupont ur? — kérdezte Charlot felé fordulva.

— Igen.

— Uram! — szólt, nyilván félreértés forog fenn. Ez itt nem álarcosbál. Ez hangverseny. Nem lenne szives hazafáradni és átöltözni?

Emmanuelo de las Foresas ur épen sértődött arcot akart vágni, de Padeloup ur már hátat fordított.

Emmanuelo de las Foresas ur sarkonfordult és ment. Charlot sirva követte a lépcsőn. Az egész zenekar a helyén állt már.

De las Foresas asszony kölcsönként egy frakkot a negyedik emeletről és Charlot Dupont ur visszament a hangversenyre.

Emmanuelo de las Forases ur nem kísérte vissza a fiát.

Emmanuelo de las Foresas ur torkig volt ezekkel az emberekkel, akiknek semmi modoruk sincs.

— Charlot Dupont urnak sikere volt! — írta a Le Figaro.

Charlot Dupont vidéki turnéra indult. Minden második városban megrekedt.

Visszatért Párisba és állást keresett valami zenekarban.

Elment a karmesterhez és játszott valamit. A karmester meg volt elégedve.

— Nem rossz, nem rossz! — De gyengék a hangjai.

— Kicsi a hegedüm! — szólt Charlot.

— Lehet.

— Hogy hívják, uram? — kérdezte a dirigens.

— Charlot Dupontnak.

— Charlot Dupont? — Ha szabad kérdezniem: csak nem a csodagyerek?

— De igen! mondta Charlot, az vagyok.

— Igen? — a dirigens kissé zavarba jött, — nem hiszem, nem művésznak való hely? mi — érti ugy-e Dupont ur? — nekünk olyan emberek kellene, akik tudnak dolgozni.

És biztosította Dupont urat, hogy az állás különben is be van már töltve.

Charlot Dupont megint kapott impreszáriót.

A Charlot Dupont-társaság tizedrangú városokban bujkált.

Üres házak, kifizetetlen számlák, lefoglalt kofferek, hosszú szorongó napok. Gondterhelten érdeklődtek a könyvkereskedőnél, fogott-e már valami jegy. Valóságos megváltás volt, ha a kiadások megtérültek.

Charlot Dupont csaknem mindig fáradt volt.

Volt a műsorán egy elégia: La Folia. Ezt úgy játszotta Dupont ur, hogy egyes érzékeny lelkek sirtak belé.

De a kritika panaszolta, hogy Charlot Dupontnak nincsen energiája és a hangjai oly vékonyak, mint a cérna.

Ezekben a közepes népességű városokban olykor az első koncerten telt ház volt. A későbbiekben mindig üres.

Charlot most husz esztendő.

Consiliul Județean Cluj
Biblioteca Județeană
"Octavian Goga"

ACADEMIA R.P.R.
FILIALA CLUJ
BIBLIOTECA
Nr. 7349 195

58. D'Annunzio: Pescarai novellák. Ford. Révész Andor
- 59—60. Karinthy Frigyes: Írások írókról. (Kritikák.)
61. Erckmann-Chatrion: A három lélek. Ford. Karinthy F.
- 62—63. Kabos Ede: Szivárvány. (Novellák)
- 64—66. Soyka Ottó: A kártya ura. (Regény.)
Fordította Török Bálint.
67. Nagy Lajos: Egy leány, több férfi. (Novellák.)
68. Kosztolányi Dezső: Öcsém. (1914—1915)
- 69—71. Lakatos László: Érzelmes könyv. (1914—1915)
72. Somlyó Zoltán: Hadak a hóban. (Novellák.)
- 73—75. Pierre Veber: Nyári szerelem. (Kis regény.)
Fordította Aranyossy Pál.
- 76—77. Barta Lajos: Egyszerű szívek. (Novellák.)
- 78—79. Andreas Haukland: Szüz Északon. (Regény.)
Fordította Telekes Béla.
80. Garvay Andor: Három ember dolga. (Jelenetek.)
81. Guy de Maupassant: A porosz tiszt kívánsága. (Kis
regény.) Fordította Kádár István.
- 82—83. Hanns Heinz Ewers: Borzalmak könyve. Fordi-
totta Török Bálint.
84. August Strindberg: A kapocs. Ford. Bálint Lajos.
- 85—89. Karinthy Frigyes: Holnap reggel. (Tragikomédia.)
- 90—91. Mark Twain: Stormfield kapitány látogatása a
menyországban. (Regény.) Ford. Síró György.
- 92—93. Szini Gyula: Pára és egyéb elbeszélések.
- 94—96. Lakatos László: Konstantinovics Konstantin.
(Történet egy galíciai kisvárosból.)
97. Andrejev Leonid: Rögeszmék. (Elbeszélés.) Orosz ere-
detiből fordította Zsatkovics Kálmán.
- 98—99. Krúdy Gyula: Petit. (Naplójegyzetek a szomorú
napokból.)
- 100—105. Anatole France: Egy színésznő története.
(Regény.) Fordította Aranyossy Pál.
- 106—107. Reményi József: Messzeségek. (Kis regény.)
- 108—112. Lakatos László: Az idegen leány. (Vigjáték
3 felvonásban.)
- 113—115. Georges Rodenbach: Holt Brügge. (Regény.)
Fordította Lakatos Lászlóné.
- 116—119. Petőfi Sándor: A hóhér kötele. (Regény.)
- 120—121. Villiers de L'Isle Adam: Kegyetlen mesék.
Fordította E. Karinthy Ada.

- 122—25. Anatole France: *Jocaste*. (Regény.)
Fordította: Kelemen Viktor.
- 126—27. Tabéry Géza: *Veszta-Flagelláns*. (Elbeszélések.)
- 128—30. Friedrich Hebbel: *Mária Magdolna*. (Polgári
szomorujáték 3 felv.) Fordította: Hevesi Sándor.
- 131—33. Gerhard Hauptmann: *Crampton mester*.
(Komédia 5 felv.) Fordította: Bálint Lajos.
- 134—36. Cudar gyönyörök. (A borzalom íróiból: E. A. Poe,
Villiers de L'Isle Adam, Hanns Heinz Ewers,
Gustav Meyrink.) Fordította: Dóczi Pál.
- 137—38. Gottfried Keller: *Tükör, a cica*. (Regény.)
139. Andrejev Leonid: *Lázár*. (Elbeszélés.)
- 140—41. Péczely József: *Ésszel él az embör*. (Novellák.)
- 142—45. Hermann Bang: *A pincér*. (Két novella.)
- 146—50. Kázmér Ernő: *Idegen portrék*.
- 151—54. Fodor L.: *Novemberi vándorok*. (Novellák.)
-

Hanns Heinz Ewers:

Alraune

egy különös teremtés története

Regény.

Ára 6 kor.

Tevan-kiadás.